

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU23

Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i skollagen och lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

De förslag som utskottet tillstyrker innebär bl.a. att fjärrundervisning får användas bl.a. om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan lärare eller om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att närundervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

Distansundervisning föreslås få användas för en elev som inte kan delta i närundervisning på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik och, i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, även för en elev som av andra särskilda skäl inte kan delta i närundervisning. Skollagens kapitel om entreprenad har setts över och det föreslås bl.a. att fjärrundervisning och distansundervisning ska kunna överlämnas på entreprenad.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020. De nya bestämmelserna föreslås tillämpas på utbildning och annan verksamhet som påbörjas efter den 30 juni 2021. En ändring i offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

I betänkandet finns tio reservationer (M, SD, V, KD) och ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:127 Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad.

Ett tjugotal yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Inledning.....	8
Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad.....	8
Vissa frågor om fjärrundervisning.....	41
Vissa frågor om distansundervisning.....	51
Reservationer	59
1. Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, punkt 1 (M).....	59
2. Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, punkt 1 (SD)	60
3. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (M).....	61
4. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (SD)	62
5. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (V)	63
6. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (KD).....	64
7. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (M).....	65
8. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (SD)	66
9. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (KD)	66
10. Distansundervisning i praktiskt-estetiska ämnen, punkt 4 (M, KD)	67
Särskilt yttrande.....	69
Distansundervisning i praktiskt-estetiska ämnen, punkt 4 (V)	69
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	70
Propositionen	70
Följdmotionerna	70
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	73

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800)
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:127 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 och

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

2. Vissa frågor om fjärrundervisning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–6 och 8 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Reservation 3 (M)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (KD)

3. Vissa frågor om distansundervisning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3,

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 10 och 11 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 4–6.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (KD)

4. Distansundervisning i praktiskt-estetiska ämnen

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 10 (M, KD)

Stockholm den 4 juni 2020

På utbildningsutskottets vägnar

Gunilla Svantorp

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (L), Daniel Riazat (V), Ebba Hermansson (SD), Per Lodenius (C), Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Hans Wallmark (M), Arman Teimouri (L), Helene Hellmark Knutsson (S), Ida Karkiainen (S), Isak From (S), Olle Thorell (S), Angelika Bengtsson (SD), Fredrik Lindahl (SD), Janine Alm Ericson (MP) och Hans Eklind (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2019/20:127 Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad. Fyra följdmotioner (M, SD, V, KD) har väckts med anledning av propositionen. De behandlade förslagen finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Utredningen om utbildning för barn och ungdomar i samhällsvård samt distansundervisning

Regeringen beslutade den 29 september 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga om distansundervisning i vissa fall borde vara ett alternativ till reguljär undervisning i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (dir. 2011:85). Utredningen redovisade sina förslag den 15 november 2012 i betänkandet Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning (SOU 2012:76). Betänkandet behandlades i propositionen Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44). I den propositionen föreslogs att en definition av fjärrundervisning skulle införas i skollagen (2010:800). Regeringen bedömde även att fjärrundervisning endast bör få genomföras om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom skolenheten eller när elevunderlaget är otillräckligt. Vidare angavs att regeringen avsåg att fatta beslut om i vilka ämnen fjärrundervisning får erbjudas. Regeringen bedömde också att en försöksverksamhet med fjärrundervisning i ytterligare ämnen borde inrättas. Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141).

Riksdagens tillkännagivanden om fjärrundervisning och entreprenad

Riksdagen tillkännagav för regeringen att regeringen i sin utvärdering av fjärrundervisning dels särskilt borde granska hur lagändringen påverkar huvudmännens incitament att anställa behöriga lärare, dels särskilt borde följa försöksverksamheten med fjärrundervisning i alla ämnen och återkomma med en delrapport senast 2017. Riksdagen tillkännagav också för regeringen att den borde tillsätta två utredningar om utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehjälp på modersmålet och fjärrundervisning på entreprenad samt generellt se över entreprenadbestämmelserna i 23 kap. skollagen (bet. 2014/15:UbU3 punkterna 3 och 4, rskr. 2014/15:141).

Utredningen om bättre möjligheter till fjärrundervisning och undervisning på entreprenad

Regeringen beslutade den 12 november 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur skolhuvudmän för grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ges ökade möjligheter dels att ingå avtal med andra skolhuvudmän om att utföra undervisning, dels att i vissa fall använda undervisningsformer som medger ett mer flexibelt sätt att erbjuda utbildning (dir. 2015:112). Utredningen antog namnet Utredningen om bättre möjligheter till fjärrundervisning och undervisning på entreprenad. Den 1 december 2016 fick utredningen i uppdrag att också bedöma hur entreprenad inom skolväsendet förhåller sig till lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (dir. 2016:107).

Utredningen överlämnade den 12 februari 2016 delbetänkandet Ökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål (SOU 2016:12). Delbetänkandet behandlades i propositionen Fjärrundervisning och entreprenad – nya möjligheter för undervisning och studiehandledning på modersmål. I propositionen föreslogs att inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan skulle uppgifter som avser modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman (prop. 2015/16:173). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (bet. 2015/16:UbU18, rskr. 2015/16:315).

I maj 2017 överlämnade utredningen slutbetänkandet Entreprenad, fjärrundervisning och distansundervisning (SOU 2017:44). Slutbetänkandet har remissbehandlats (U2017/02532/GV).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 februari 2020 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen. Lagrådet lämnade förslagen i lagrådsremissen utan erinran. I förhållande till lagrådsremissen har språkliga och redaktionella ändringar gjorts.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär utökade möjligheter att använda fjärrundervisning och distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Propositionen innehåller även förslag som innebär huvudsakligen utökade möjligheter till entreprenad.

Fjärrundervisning föreslås få användas bl.a. om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan lärare eller om

elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att närundervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

Distansundervisning föreslås få användas för en elev som inte kan delta i närundervisning på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik och, i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, även för en elev som av andra särskilda skäl inte kan delta i närundervisning. Skollagens kapitel om entreprenad har setts över och det föreslås bl.a. att fjärrundervisning och distansundervisning ska kunna överlämnas på entreprenad.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020. De nya bestämmelserna föreslås tillämpas på utbildning och annan verksamhet som påbörjas efter den 30 juni 2021. En ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

I propositionen behandlas också regeringens tillkännagivanden om fjärrundervisning och entreprenad.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och bedömningar. Därefter behandlas yrkanden som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslagen.

Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen.

Ändringarna innebär utökade möjligheter att använda fjärrundervisning och distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samt även utökade möjligheter till entreprenad. Därmed avslås motioner som yrkar avslag i de delar av propositionen som avser att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning samt distansundervisning.

Jämför reservation 1 (M) och 2 (SD).

Propositionen

Fjärrundervisning i vissa skolformer

Gällande rätt och bakgrund

Undervisning

Termen undervisning är grundläggande i de författningar som reglerar skolan. I skollagen (2010:800) har det förts in en definition av undervisning. Enligt definitionen avses med undervisning sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden (1 kap. 3 §).

Undervisning ska ledas av lärare eller förskollärare. Med detta menas inte att dessa alltid måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande under lektionerna. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare eller förskollärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras (prop. 2009/10:165 s. 217 f. och 633).

Fjärrundervisning

Sedan den 1 juli 2015 är begreppet fjärrundervisning definierat i skollagen. Med fjärrundervisning avses i lagen interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid (1 kap. 3 §). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fjärrundervisning (29 kap. 22 a §). Med stöd av bemyndigandet har regeringen meddelat föreskrifter som begränsar möjligheten att använda fjärrundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (5 a kap. skolförordningen [2011:185] och 4 a kap. gymnasieförordningen [2010:2039]).

Närundervisning

För att skilja fjärrundervisning och distansundervisning från sedvanlig undervisning där lärare och elev varken är åtskilda i rum eller tid används i denna proposition benämningen ”närundervisning” för den senare formen av undervisning.

Möjligheterna att anordna fjärrundervisning är begränsade

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får enligt skolförordningen och gymnasieförordningen fjärrundervisning bara anordnas inom ett fåtal ämnen: moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk (till skillnad från det som gäller enligt den nedan nämnda förordningen [2015:481] om försöksverksamhet med fjärrundervisning). Fjärrundervisning får också användas för att ge elever studiehjälp på modersmålet och integrerad samisk undervisning i grundskolan. Med integrerad samisk undervisning i grundskolan avses undervisning med samiska inslag och undervisning i samiska för samiska elever utöver den undervisning som anordnas som modersmålsundervisning i samiska och som integreras med motsvarande utbildning för andra elever i grundskolan (12 kap. 13 och 14 §§ skolförordningen).

Fjärrundervisning får endast genomföras om det inte finns någon behörig lärare eller i vissa fall annan lämplig person att tillgå inom huvudmannens skolenhet eller om elevunderlaget är otillräckligt. Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig (5 a kap. 4 § skolförordningen och 4 a kap. 4 § gymnasieförordningen).

Den kommunala vuxenutbildningen saknar bestämmelser om fjärrundervisning

Skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan vänder sig till barn och ungdomar. Eleverna i grundskolan och motsvarande skolformer har skolplikt och därmed även närvaroplikt (7 kap. skollagen om skolplikt och rätt till utbildning). Skolan har i och med det ett tillsynsansvar för eleverna. När det gäller gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns det ingen skolplikt. Ungdomar

är alltså inte skyldiga att gå i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, men de allra flesta gör det. Eleverna som väljer att gå i dessa skolformer har dock närvaroplikt och ska delta i utbildningen om de inte har giltiga skäl att utebli (15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen). Utbildningen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vidare, med vissa undantag, i huvudsak vara skolförlagd (15 kap. 11 § och 18 kap. 11 § skollagen). Direktkontakten mellan lärare och elev anses vara en viktig del av utbildningen för barn och ungdomar och en förutsättning för att genomföra skolans värdegrundsuppdrag.

Skolformen kommunal vuxenutbildning (komvux) vänder sig i stället till vuxna individer och utgångspunkten för utbildningen ska i den skolformen vara den enskilda elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § andra stycket skollagen). Flexibilitet är en central del av anpassningen efter elevers behov och förutsättningar inom vuxenutbildningen. Det har konstaterats att flexibla lösningar, såsom möjligheter till deltids- eller distansstudier, ökar målpuppfyllelsen inom vuxenutbildningen. Det finns alltså inte några bestämmelser om närvaroplikt och om att utbildningen ska vara skolförlagd när det gäller komvux.

För att värna direktkontakten mellan lärare och elev har regeringen, som nämnts, med stöd av bemyndigandet i 29 kap. 22 a § skollagen meddelat föreskrifter som begränsar möjligheterna att använda fjärrundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. På grund av behovet av flexibilitet inom vuxenutbildningen har regeringen dock inte utnyttjat bemyndigandet för att reglera fjärrundervisning inom komvux.

Pågående försöksverksamhet med fjärrundervisning

Regeringen bedömde i propositionen Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44) att en försöksverksamhet med möjlighet till fjärrundervisning i alla ämnen borde inrättas (s. 15 f.). Sedan 2016 pågår därför en försöksverksamhet med fjärrundervisning som regleras i förordningen om försöksverksamhet med fjärrundervisning. Förordningen är tidsbegränsad t.o.m. den 30 juni 2020. En grundskola med Värmdö kommun som huvudman och två gymnasieskolor inom Lapplands kommunalförbund och Storumans kommun deltar för närvarande i försöksverksamheten. Försöksverksamheten omfattar olika ämnen och kurser.

Skolverket presenterade i oktober 2018 en redovisning av ett uppdrag från regeringen att följa upp hur fjärrundervisning, inklusive fjärrundervisning enligt förordningen om försöksverksamhet med fjärrundervisning, används inom grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och utbildning vid de särskilda ungdomshemmen (U2018/04181/GV). Skolverket påpekar inledningsvis att omfattningen av försöksverksamheten är för liten för att det ska gå att dra några generaliserbara slutsatser. Däremot har myndigheten utifrån såväl försöksverksamheten som den vanliga fjärrundervisningen bedömt att kvaliteten i fjärrundervisningen beror på en kombination av faktorer. Skolverket bedömer att fjärrundervisning

har betydelse både för elevers tillgång till utbildning och för att de ska få undervisning av behöriga lärare. Utan den reguljära fjärrundervisningen hade elever i mindre omfattning kunnat studera modersmål, minoritetsspråk (främst samiska), teckenspråk och moderna språk med behöriga lärare. De hade inte heller kunnat få studiehandledning på modersmålet i interaktiv form.

Skolverket har inte sett några exempel på att fjärrundervisning används av huvudmännen i stället för att anställa en legitimerad och behörig lärare för undervisning på plats. Skolverket konstaterar att möjligheten till fjärrundervisning kan öka skolornas förutsättningar att anställa behöriga lärare.

Det finns ett behov av utökade möjligheter till fjärrundervisning i skolan

I propositionen påpekas att det för närvarande råder en omfattande brist på legitimerade och behöriga lärare inom de flesta ämnen i skolväsendet, en brist som trots regeringens satsningar på bl.a. kompetensutveckling för obehöriga lärare och fler platser inom lärarutbildningarna riskerar att öka ytterligare. Enligt Skolverkets Lärarprognos 2019 – Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare och olika lärarkategorier, kommer det att saknas ca 45 000 behöriga lärare och förskollärare 2033. Som jämförelse arbetade 2018 närmare 215 000 lärare och förskollärare i de skol- och verksamhetsformer som prognosen omfattar. Den ökning av lärarbristen som prognostiseras beror främst på ökande elevkullar. Enligt vad som sägs i propositionen är dagens lärarbrist således inget tillfälligt tillstånd utan kan förväntas bestå under lång tid framöver.

Enligt skollagen får, med vissa undantag, endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 §). Lärarbristen innebär att undervisning relativt ofta genomförs med lärare som inte är legitimerade eller behöriga för undervisningen, vilket i sin tur innebär att kvaliteten på undervisningen kan vara sämre. Samtidigt som det behövs satsningar för att öka antalet behöriga lärare, behövs åtgärder för att minska de negativa effekterna av lärarbristen. I propositionen framhålls att fjärrundervisning kan vara en sådan åtgärd då undervisning med legitimerade och behöriga lärare kan erbjudas genom fjärrundervisning där alternativet annars är undervisning med en obehörig lärare.

Regeringens förslag och bedömningar i fråga om fjärrundervisning

Fjärrundervisning ska bara få användas för att öka kvaliteten i undervisningen eller för att undervisning ska komma till stånd

Regeringen föreslår att fjärrundervisning ska få användas för viss undervisning om det inte finns någon lärare som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet inom huvudmannens skolenhet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en sådan lärare eller om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning

inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

Fjärrundervisning ska även enligt regeringen få användas för integrerad samisk undervisning i grundskolan om det inte finns någon lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen inom huvudmannens skolenhet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en sådan lärare.

Bestämmelserna om integrerad samisk undervisning i skolförordningen föreslås flyttas till skollagen.

Fjärrundervisning kan höja utbildningens kvalitet och medföra fler skolenheter i glesbygd

I skälen för regeringens förslag framhåller regeringen att en skolhuvudman inte alltid kan erbjuda närundervisning i alla ämnen och kurser med legitimerade och behöriga lärare, exempelvis på grund av svårigheter att rekrytera lärare. Redan i dag är det möjligt att erbjuda fjärrundervisning i vissa ämnen, t.ex. moderna språk eller modersmål, antingen på grund av att det saknas behöriga lärare eller på grund av att elevgruppen är alltför liten. Genom utökade möjligheter till fjärrundervisning skulle enligt regeringen fler elever kunna få en utbildning med legitimerade och behöriga lärare. Detta är enligt regeringen inte minst relevant för unga som bor på landsbygden, där möjligheten att få lektioner av behöriga lärare på boendeorten kan saknas i högre grad. Regeringen anser att genom utökade möjligheter till fjärrundervisning kan elever i vissa fall få bättre tillgång till kvalitativ undervisning. I enstaka fall kan utökade möjligheter till fjärrundervisning sannolikt även innebära att sådana skolor i glesbygd som annars hade behövt läggas ned på grund av för få elever, kan finnas kvar.

Fjärrundervisning ska få användas när det saknas behöriga lärare

Regeringen anser att huvudregeln i de obligatoriska skolformerna liksom i gymnasie- och gymnasiesärskolan ska vara närundervisning. Fjärrundervisning kan enligt regeringens mening dock i vissa fall vara den enda möjlighet som står till buds för att elever ska få undervisning av en legitimerad och behörig lärare. För att fjärrundervisning ska få användas av detta skäl krävs det för närvarande enligt skolförordningen och gymnasieförordningen att det inte finns någon legitimerad lärare som är behörig för undervisningen att tillgå inom huvudmannens skolenhet. När det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan ska det inte finnas någon annan lämplig *person* att tillgå inom skolenheten (5 a kap. 3 § skolförordningen och 4 a kap. 3 § gymnasieförordningen).

Enligt regeringen bör fjärrundervisning inte få användas som ett led i att minska kostnaderna för undervisningen. Regeringen anser att nuvarande ordning bör bestå, med den skillnaden att ordet *lärare* bör användas i stället för ordet *person* när det gäller integrerad samisk undervisning. Regeringen föreslår därför att det i skollagen ska införas bestämmelser om att

fjärrundervisning får användas om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet eller om det för integrerad samisk undervisning inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet. Regeringen anser att det bör komma till uttryck i lagtexten att kravet att det inte ska finnas någon legitimerad och behörig lärare bör vara uppfyllt först efter att huvudmannen har gjort allvarliga försök att rekrytera en sådan lärare till skolenheten. När det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan bör fjärrundervisning liksom hittills få användas om det inte finns någon lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen att tillgå inom huvudmannens skolenhet. Något krav på behörighet för att bedriva integrerad samisk undervisning kan inte uppställas, eftersom undervisningen inte är ett eget ämne och därmed inte omfattas av behörighetsreglerna i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Liksom när det gäller behöriga lärare bör det dock anges i lagen att fjärrundervisning bara får användas om huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen.

Fjärrundervisning ska även få användas när elevunderlaget är otillräckligt

Fjärrundervisning får enligt nuvarande ordning användas om elevunderlaget är otillräckligt (5 a kap. 3 § skolförordningen och 4 a kap. 3 § gymnasieförordningen). Fjärrundervisning kan enligt regeringen vara ett bra alternativ som ger möjlighet till undervisning på elevens skolenhet när det är svårt för eleven att ta sig till en annan skolenhet, t.ex. på grund av avstånden mellan hemmet och skolan. Det kan handla om att det bara är någon enstaka elev på den aktuella skolenheten som är berättigad till modersmålsundervisning eller om att utöka möjligheterna till språkval när bara enstaka elever vill läsa det aktuella språket. En huvudman är normalt inte skyldig att anordna modersmålsundervisning eller undervisning i ett språk som erbjudits som språkval om färre än fem elever önskar sådan undervisning (5 kap. 10 § och 9 kap. 7 § skolförordningen).

Regeringen anser vidare att fjärrundervisning bör tillåtas om elevunderlaget är för litet men anser att det bör uttryckas i lagtexten som att fjärrundervisning får användas om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen. Som huvudregel bör det enligt regeringen vara fråga om organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen vid ett elevunderlag på färre än fem elever. Under ett läsår kan ytterligare elever tillkomma så att elevantalet blir fem elever eller fler. I dessa fall bör huvudmannen få fortsätta att använda fjärrundervisning så länge huvudmannens beslut om fjärrundervisning gäller, dvs. som längst läsåret ut. Ordinarie undervisning bör emellertid inte kunna leda till organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen om lärare och elever kan ta sig mellan skolenheterna på ett relativt enkelt sätt. Kommunala och fristående

huvudmän med flera skolenheter som ligger relativt nära varandra bör därför inte få använda fjärrundervisning om det sammanlagt finns minst fem elever i de aktuella skolenheterna.

Fjärrundervisning ska få användas i fler ämnen än i dag

Regeringens förslår att fjärrundervisning ska få användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan endast i följande ämnen:

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk,
- teknik.

I grundskolan ska fjärrundervisning även enligt regeringens förslag få användas för integrerad samisk undervisning.

Regeringen föreslås få meddela föreskrifter om begränsningar i fråga om i vilka årskurser som fjärrundervisning ska få användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om i vilka kurser som fjärrundervisning får användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Bakgrund

Enligt skolförordningen får fjärrundervisning för närvarande bara anordnas i moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk. Fjärrundervisning får enligt förordningen också användas för att ge elever integrerad samisk undervisning i grundskolan (5 a kap. 2 §).

I försöksverksamheten med fjärrundervisning får fjärrundervisning erbjudas i alla ämnen. Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten visar att det finns ett stort behov av att få använda fjärrundervisning i fler ämnen än vad skolförordningen tillåter.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska fjärrundervisning få användas i alla ämnen utom de praktisk-estetiska

I skälen för regeringens förslag framhåller regeringen att lärarbristen är ett problem som det inte går att bortse från och som kan försämra kvaliteten i undervisningen. Bristen på behöriga lärare är dock inte det enda skälet enligt regeringens mening till att utöka möjligheterna till fjärrundervisning. Att möjliggöra undervisning i skolor eller ämnen med mycket få elever är ett annat skäl. Alternativet till fjärrundervisning är för dessa elever enligt regeringen ofta långa resor till en annan skola eller att inte alls få undervisning i det

aktuella ämnet. Regeringen anser därför att fjärrundervisning ska tillåtas i fler ämnen.

Regeringen föreslår att fjärrundervisning ska få användas i samtliga ämnen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan utom de praktisk-estetiska ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, rörelse och drama samt slöjd och, inom grundsärskolan, inte heller i ämnesområden. Det innebär att fjärrundervisning ska få användas i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, de naturorienterande ämnena biologi, fysik och kemi, de samhällsorienterande ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk och teknik. I grundskolan ska fjärrundervisning även få användas för integrerad samisk undervisning.

Regeringen anser vidare att det är lämpligt att bemyndigandet i 29 kap. 22 a § skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om fjärrundervisning, ersätts dels av en reglering på lagnivå, dels av mer begränsade bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Föreskrifterna om i vilka ämnen fjärrundervisning ska få ges är så pass centrala att de bör finnas på lagnivå.

Den totala mängden fjärrundervisning och gruppstorlekar vid sådan undervisning ska få begränsas

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela dels föreskrifter om elevgruppernas storlek när fjärrundervisning används i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, dels föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i dessa skolformer.

Den totala mängden fjärrundervisning

Regeringen bedömer i propositionen att det kan finnas skäl att begränsa den totala omfattning i vilken fjärrundervisning får användas vid undervisningen av en elev. Regeringen anser att fjärrundervisning normalt endast bör utgöra en mindre del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör den totala andelen fjärrundervisning begränsas. Regeringen påpekar att det framgår av läroplanerna för de olika skolformerna att skolan har ett socialiserings- och värdegrundsuppdrag. I propositionen framhåller regeringen att eleverna har ett behov av att i samspel med en lärare som finns på plats umgås med varandra för att lära sig mer om normer, demokratiska värderingar m.m. Eleverna bör därför enligt regeringen under en så stor del av sin skoltid som möjligt mötas fysiskt av utbildade lärare, dvs. inte bara av vuxna personer som är handledare vid fjärrundervisningen. Det finns därför behov av att kunna reglera i hur stor utsträckning fjärrundervisning ska få användas för en elev.

Vidare anser regeringen att det för att säkerställa en god utbildningskvalitet även bör kunna regleras i vilken utsträckning fjärrundervisning får användas

inom en skolenhet. Fjärrundervisning är fortfarande en ny undervisningsform som ännu förekommer i en relativt begränsad omfattning. Förslagen i propositionen kommer att leda till att fjärrundervisning används mer. För att denna undervisning ska kunna byggas ut kontrollerat och med bibehållen hög kvalitet i undervisningen kan det enligt regeringens mening finnas skäl att meddela föreskrifter som begränsar den totala andelen fjärrundervisning som ingår i utbildningen både för elever och på en skolenhet. Regeringen föreslår därför att regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Eftersom det är fråga om ett mycket stort antal utbildningar, ämnen, kurser och elever kan det finnas praktiska skäl för regeringen att kunna delegera till en myndighet att meddela sådana föreskrifter. Regeringen föreslår därför att även den myndighet som regeringen bestämmer bör kunna få meddela sådana föreskrifter.

Gruppstorlekar

För att upprätthålla en hög kvalitet i fjärrundervisningen är det också enligt regeringens mening viktigt att undervisningsgrupperna inte blir för stora. Regeringen hänvisar i propositionen till att Skolverket i sin uppföljning av försöksverksamheten med fjärrundervisning redovisar att gruppstorleken är en faktor av betydelse för kvaliteten på fjärrundervisningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför enligt regeringens förslag få meddela föreskrifter som begränsar antalet elever i en undervisningsgrupp som får fjärrundervisning.

Endast huvudmän ska få utföra fjärrundervisning

Regeringen föreslår att endast den som är huvudman inom skolväsendet ska få utföra fjärrundervisning inom skolväsendet.

Fjärrundervisning ska enligt regeringen få användas för utbildning vid särskilda ungdomshem enligt skollagen. Sådan fjärrundervisning ska även få utföras av den som är huvudman för det särskilda ungdomshemmet. För sådan utbildning ska i huvudsak samma bestämmelser om fjärrundervisning gälla som för den skolform som utbildningen ska motsvara.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får utföras åt en annan huvudman.

Huvudmannen ska fatta beslut om fjärrundervisning

Regeringen föreslår att en huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen ska enligt regeringens förslag få besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

Regeringen bedömer att det på förordningsnivå bör införas bestämmelser om att en huvudman som fattar ett beslut om fjärrundervisning ska anmäla det till Skolinspektionen.

Fjärrundervisning ska som huvudregel utföras av behöriga lärare

Regeringen föreslår att en lärare som inte uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet och som inte på annan grund får bedriva undervisning utan begränsning i tid ändå ska få bedriva fjärrundervisning i modersmål eller ett yrkesämne i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, om läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Om läraren ska användas för att bedriva fjärrundervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen inte först behöva fatta beslut om detta. (Detta förslag är ett undantag från regeln i 2 kap. 19 § skollagen som innebär att om en person som inte uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta.)

Eleverna som deltar i fjärrundervisning föreslås göra det i lokaler som skolenheten disponerar.

Regeringen föreslår vidare att det vid fjärrundervisning ska finnas en handledare. I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska handledaren enligt förslaget finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en person som är lämplig för detta ändamål.

En handledare som närvarar vid fjärrundervisning ska enligt förslaget få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som en lärare får vidta och som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Handledaren ska även få besluta om utvisning ur undervisningslokalen och omhändertagande av föremål. Handledaren ska enligt regeringens förslag dock bara få vidta åtgärden om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Övriga förslag om fjärrundervisning

Regeringen föreslår även att fjärrundervisning inte ska få användas i förskolan. Vidare föreslår regeringen att den ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med fjärrundervisning i förskoleklassen. När det gäller grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan föreslår regeringen att den ska få meddela föreskrifter om försöksverksamhet med fjärrundervisning i andra ämnen än de som är tillåtna enligt regeringens förslag till nytt kapitel om fjärrundervisning.

Distansundervisning i vissa skolformer

Bakgrund och gällande rätt

Regleringen av distansundervisning är begränsad

Det finns inte några bestämmelser i skollagen om distansundervisning. Trots detta förekommer distansundervisning i viss utsträckning i kommunal vuxenutbildning (komvux). Denna skolform vänder sig dock till vuxna, och det finns inte några bestämmelser om närvaroplikt eller om att utbildningen ska vara

skolförlagd för denna skolform. Utgångspunkten för utbildningen i komvux är i stället den enskildes behov och förutsättningar (20 kap. 2 § andra stycket skollagen). I propositionen sägs att flexibla lösningar, såsom möjligheter till deltids- eller distansstudier, har konstaterats öka måluppfyllelsen inom vuxenutbildningen. Det finns inga pågående försök med distansundervisning i de obligatoriska skolformerna. I gymnasieskolan pågår dock en försöksverksamhet enligt förordningen (2011:682) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun. Vidare lämnas statsbidrag för distansundervisning utanför skolväsendet för utlandssvenska barn och ungdomar som med hänsyn till sin ålder skulle ha varit elever i någon av årskurserna 6–9 i grundskolan eller i gymnasieskolan enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Ingen av de ovan nämnda författningarna innehåller någon definition av distansundervisning. I praktiken karaktäriseras dock enligt regeringen distansundervisning av att det är fråga om interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid. Normalt förekommer också inslag av både närundervisning och fjärrundervisning.

Försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun

Enligt förordningen om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun får Torsås kommun anordna nationella program i gymnasieskolan genom distansundervisning för elever från hela landet (2 §). Utbildningen anordnas som distansundervisning med studiehandledning (4 §). Gymnasieexamen får enligt förordningen utfärdas av den brevskola som ansvarar för undervisningen (7 §). Torsås kommun anlitar Hermods AB som brevskola. Skollagen och gymnasieförordningen (2010:2039) gäller i tillämpliga delar för försöksverksamheten om inte annat framgår av förordningen (3 §). Korrespondensgymnasiet i Torsås kommun hade 2016 ca 615 elever. Samtliga av skolans elever läser på distans, men det förekommer vissa inslag av närundervisning när eleverna fysiskt befinner sig i skolan, framför allt i de naturvetenskapliga ämnena. Skolans ledning uppskattar att 20–30 procent av eleverna befinner sig utomlands hela eller delar av året, antingen för att de är elitidrottare eller för att en av eller båda föräldrarna finns utomlands. Vidare har ca 30 procent av eleverna en diagnostiserad funktionsnedsättning, där det vanligaste är en neuropsykiatrisk eller psykosocial funktionsnedsättning. Även fysiska funktionsnedsättningar förekommer.

Distansundervisning för utlandssvenska barn och ungdomar som motsvarar årskurserna 6–9 och gymnasieskolan

Barn som vistas varaktigt utomlands omfattas inte av skolplikt (7 kap. 2 § skollagen) och kan inte anses ha rätt att få utbildning i det svenska skolväsendet. Det har dock bedömts angeläget att underlätta för de barn och ungdomar som under en period av sin utbildningstid varaktigt vistas utomlands

att sedan återgå till en utbildning i Sverige. För att ge utlandssvenska barn och ungdomar möjlighet att få utbildning som bl.a. motsvarar grundskolan och gymnasieskolan lämnas därför statligt stöd för sådan utbildning enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt denna förordning får statsbidrag lämnas för distansundervisning till en huvudman som Skolverket har slutit avtal med om att anordna sådan undervisning. För närvarande har Skolverket tecknat avtal med dels Sofia Distansundervisning, som är en del av Sofia skola inom Stockholms kommun, om undervisning inom utbildning som motsvarar grundskolans årskurs 6–9, dels med Hermods AB om distansundervisning inom utbildning som motsvarar gymnasieskolan. Statsbidrag för distansundervisning får enligt förordningen lämnas för en elev om minst en av elevens vårdnadshavare är svensk medborgare och minst en av dem av vissa skäl vistas i utlandet. Det krävs också att eleven med hänsyn till sin ålder skulle ha varit elev i någon av årskurserna 6–9 i grundskolan eller i gymnasieskolan (30 §).

Vissa elever har svårt att delta i ordinarie undervisning

En utgångspunkt i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är att skolans undervisning ska bedrivas som närundervisning. I propositionen framhålls att en del elever dock av olika skäl kan ha svårigheter att delta i sådan undervisning. Det kan t.ex. handla om en medicinsk, psykisk eller social problematik som gör att en elev har mycket svårt att delta i närundervisning. Elever har redan i dag möjlighet att under vissa förutsättningar få undervisning som inte är skolförlagd men som är reglerad i skollagen, bl.a. hemundervisning, undervisning på sjukhus och undervisning på särskilda ungdomshem (24 kap. 8, 9 och 16–25 §§ skollagen). Vidare framhålls i propositionen att en elev också kan ha svårt att delta i skolförlagd undervisning av andra än medicinska, psykiska eller sociala skäl, t.ex. på grund av en pågående elitidrottskarriär. I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har eleven skolplikt. I dessa skolformer skulle distansundervisning i vissa fall kunna användas som särskilt stöd eller t.ex. vara ett alternativ till hemundervisning. Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är frivilliga skolformer. Att en elev inte deltar i någon undervisning efter avslutad obligatorisk utbildning kan dock enligt vad som sägs i propositionen få negativa konsekvenser för elevens framtida studie- och arbetsliv. En möjlighet för elever som har svårt att delta i skolförlagd undervisning att i stället få distansundervisning kan därför vara av stor betydelse även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Regeringens förslag och bedömningar i fråga om distansundervisning.

Distansundervisning ska få användas som särskilt stöd i vissa obligatoriska skolformer

Regeringen föreslår att distansundervisning ska få användas som särskilt stöd i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda eller bedöms olämpliga och om elevens vårdnadshavare medger att sådan undervisning används. I lågstadiet ska dock enligt regeringen sådan undervisning få användas som särskilt stöd endast om det finns synnerliga skäl.

Vidare föreslår regeringen att rektorn i de nämnda skolformerna ska få besluta om särskilt stöd i form av distansundervisning inom ramen för sitt beslut i fråga om att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Rektorn ska inte få överlåta sin beslutanderätt i detta avseende till någon annan.

Ett beslut om särskilt stöd i form av distansundervisning ska få avse högst en termin åt gången.

Vissa elever i grundskolan och motsvarande skolformer kan behöva få undervisning som inte är skolförlagd

I skälen för regeringens förslag framhåller regeringen att det kan finnas elever som har svårt att ta del av närundervisning. Det kan t.ex. vara fråga om elever som har en medicinsk, psykisk eller social problematik.

I propositionen framhåller regeringen att vissa elever kan ha sådana svårigheter i sin skolsituation att de trots skolplikt och närvaroplikt väljer att utebli från den ordinarie undervisningen. Frånvaron kan innebära att eleverna, åtminstone på längre sikt, inte kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Regeringen konstaterar att ska olika stödåtgärder i första hand sättas in genom extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen och om det inte räcker genom särskilt stöd (se 3 kap. 5–12 §§ skollagen). När det behövs har också kommunen ett ansvar för att se till att skolan, socialtjänsten, polisen och barn- och ungdomspsykiatrien samverkar och gemensamt arbetar för att en elev kan fullgöra sin skolplikt. När det gäller skolpliktiga barn kan även vitesföreläggande utfärdas mot föräldrarna. Regeringen påpekar att det kan vara så att föräldrarna och andra berörda gör allt de kan för att eleven ska delta i undervisningen, men att eleven har sådana behov att skolförlagd utbildning, trots insatta åtgärder, inte fungerar för eleven. För elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete under längre tid men som inte vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus ska särskild undervisning anordnas i hemmet eller på annan lämplig plats. Regeringen påpekar att sådan undervisning inte

ingår i skolväsendet men så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i (24 kap. 20 § skollagen). Den undervisningen omfattas dock inte av skollagens bestämmelser om t.ex. särskilt stöd och krav på legitimerade och behöriga lärare. Distansundervisning skulle i ett sådant fall kunna vara ett bättre alternativ. Det kan också finnas elever som inte är sjuka och därför inte kommer i fråga för särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats, men som ändå behöver ett alternativ till den skolförlagda undervisningen. Ett sådant alternativ skulle enligt regeringens mening kunna vara distansundervisning.

Det ska vara möjligt att ge elever i grundskolan och motsvarande skolformer distansundervisning som särskilt stöd

Regeringen anser att det finns starka skäl för att införa en reglering som innebär att det är möjligt att ge distansundervisning som en form av särskilt stöd. Eftersom utgångspunkten enligt regeringens mening är att elever ska ges närundervisning och det enligt forskningen finns risker med distansundervisning bör en sådan form av särskilt stöd bara komma i fråga om andra stödåtgärder inte har gett tillräckligt goda resultat eller om andra stödåtgärder, t.ex. på grund av hög infektionsrisk för eleven, inte bedöms lämpliga. Regeringen bedömer därför att distansundervisning bara bör användas i undantagsfall, för elever med tungt vägande skäl. Sådana tungt vägande skäl bör enligt regeringen vara att eleven har en medicinsk, psykisk eller social problematik och därför behöver alternativ till närundervisning. Regeringen påpekar i sammanhanget att en elev naturligtvis ibland kan ha en kombination av sådana problem. Det är enligt regeringen viktigt att poängtera att elever med sådana problem inte med automatik ska anses ingå i målgruppen och alltså få distansundervisning – det ska också krävas att problematiken innebär att eleven inte kan delta i närundervisning. Prövningen måste därför enligt regeringen alltid vara individuell, dvs. göras från fall till fall.

I fråga om huruvida förslaget skulle kunna medföra risk för ännu större utanförskap och risk för stigmatisering anser regeringen att alternativet att inte få tillräckligt stöd för att över huvud taget kunna tillgodogöra sig någon undervisning skulle innebära ett ännu större utanförskap och större risk för stigmatiserande effekter för de berörda eleverna än distansundervisning.

Distansundervisning ska få användas i ett flertal ämnen i vissa obligatoriska skolformer

Regeringen föreslår att distansundervisning endast ska få användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i ämnena:

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,

- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk,
- teknik.

Regeringen framhåller i skälen för sitt förslag att distansundervisning ska få användas i alla ämnen utom de praktisk-estetiska ämnena, dvs. bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd. Regeringen framhåller att eleverna i försöksverksamheten med fjärrundervisning befinner sig i skolan och därmed har tillgång till verktyg, instrument och annat som behövs för de praktisk-estetiska ämnena. Detta kan dock enligt regeringen inte förutsättas vid distansundervisning, eftersom eleverna vid sådan undervisning huvudsakligen befinner sig på en annan plats än i skolan. Såväl de tekniska möjligheterna som elevernas säkerhet begränsar i vilka ämnen distansundervisning kan användas. Distansundervisning bör därför enligt regeringens förslag kunna användas i alla andra ämnen än de praktisk-estetiska ämnena.

Distansundervisning ska få användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som särskilt stöd inom ramen för en påbörjad utbildning eller för en hel utbildning

Regeringen föreslår att distansundervisning ska få användas som särskilt stöd inom ramen för en påbörjad utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om eleven medger att distansundervisning används.

Rektorn ska inte få överlåta sin beslutanderätt i fråga om särskilt stöd i form av distansundervisning till någon annan. Ett sådant beslut ska få avse högst en termin åt gången.

Vidare föreslås att distansundervisning ska få användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller andra särskilda skäl.

Elever med medicinsk, psykisk eller social problematik ska kunna få distansundervisning

I skälen för regeringens förslag framhåller regeringen att det kan finnas olika situationer då elever av ett eller flera skäl har svårt att delta i närundervisning även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Problemen kan ha uppstått redan tidigt under elevens skolgång. Det handlar om en heterogen elevgrupp, och distansundervisning kan vara ett sätt för elever som annars skulle ha avstått från eller avslutat utbildningen i förtid i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan att delta i utbildning. Regeringen framhåller det som tidigare nämnts i propositionen om att distansundervisning emellertid innebär

flera olika utmaningar eftersom den är utformad på ett annat sätt än närundervisning för att utifrån elevens behov kunna utgöra ett fullgott alternativ för vissa elevgrupper. En övergång till utbildning med distansundervisning utgör enligt regeringen en stor förändring för en elev och det måste finnas starka skäl för en sådan övergång. Eleven måste t.ex. ha motivation och mognad för att genomföra studierna. Distansundervisning innebär mer självstudier än närundervisning och den enskilda elevens motivation och mognad blir därför viktiga för framgångsrika studier. Regeringen anser därför att inte alla elever ska kunna välja att läsa en utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan på distans. Det bör i stället införas vissa begränsningar.

Det ska också vara möjligt att få distansundervisning om det finns andra särskilda skäl

Även om distansundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan främst ska komma i fråga på grund av medicinsk, psykisk eller social problematik kan det för dessa skolformer enligt regeringen finnas anledning att tillåta distansundervisning även av andra särskilda skäl. De särskilda skäl som då ska kunna komma i fråga ska ha sin utgångspunkt i elevens egen situation och egna behov. Det kan t.ex. förekomma att någon vill genomgå en utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan men samtidigt har andra engagemang som gör det mycket svårt att genomföra utbildningen med närundervisning. Ett exempel är elever som idrottar på elitnivå och därför ofta befinner sig på resor eller deltar i träningsläger och tävlingar. Regeringen framhåller att eleverna vid ett riksidrottsgymnasium eller en nationellt godkänd idrottsutbildning kombinerar ett fullständigt gymnasieprogram med ämnet specialidrott. Dessa utbildningar ger dock inte utrymme för veckovis frånvaro på träningsläger eller mästerskap. Elitidrottande bör därför kunna utgöra särskilda skäl för att få distansundervisning.

Ett annat exempel på särskilda skäl är när eleven har inlett någon form av yrkeskarriär som medför mycket resande och därför inte kan delta i närundervisning. Att eleven har ett arbete vilket som helst bör dock inte vara särskilda skäl för att eleven ska få distansundervisning. Det bör krävas att den verksamhet som orsakar behovet av distansundervisning innebär att eleven återkommande befinner sig på annan ort.

Ett tredje exempel på särskilda skäl är enligt regeringen när en elev bor utomlands under sin gymnasieutbildning. Det handlar då inte om situationer där eleven flyttar utomlands på egen hand, utan det bör vara fråga om en elev som är tillfälligt bosatt i utlandet med sina vårdnadshavare.

Distansundervisning ska få användas för en hel utbildning

Regeringen framhåller att eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan inte längre har någon skolplikt och är äldre än eleverna i de obligatoriska skolformerna. Med en ökad mognad förbättras möjligheterna generellt att klara av självstudier. Det bör därför enligt regeringens mening kunna bli

aktuellt med distansundervisning under en längre period i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det är alltså rimligt att tillåta distansundervisning för en hel utbildning för den aktuella elevgruppen. Regeringen påminner i sammanhanget om att även om en utbildning karaktäriseras som en distansutbildning kombineras den ofta med inslag av fjärrundervisning och närundervisning.

Regeringen påpekar vidare i sammanhanget vikten av att eleven inför sitt beslut att söka till en utbildning där distansundervisning används får stöd av exempelvis en studie- och yrkesvägledare så att eleven får klart för sig vad en sådan utbildning kan innebära på både kort och lång sikt. I propositionen framhålls också huvudmannens och Skolinspektionens ansvar för att garantera verksamhetens kvalitet och att man inte antar elever som inte långsiktigt skulle gynnas av distansundervisningen.

Distansundervisning ska få användas som särskilt stöd inom ramen för en påbörjad utbildning

Regeringen anser till skillnad från det förslag som lämnas för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan inte att det ska krävas att alla andra former av särskilt stöd ska vara uttömda eller bedömas olämpliga innan distansundervisning provas. Eftersom eleverna är äldre i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan måste enligt regeringen deras preferenser när det gäller olika former av särskilt stöd tillmätas viss vikt. Det bör inte heller krävas något medgivande från vårdnadshavaren utan det bör räcka med ett medgivande av eleven. Enligt 29 kap. 12 § skollagen har nämligen den som har fyllt 16 år rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt lagen. Om en vårdnadshavare skulle motsätta sig att en myndig elev får distansundervisning i hemmet kan det lösas genom att eleven genomför sina studier på någon annan plats, t.ex. på ett bibliotek.

Det bör enligt regeringen understrykas att närundervisning ska vara huvudregeln även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och att distansundervisning som stödåtgärd därför bör vara en tillfällig lösning under begränsad tid. Liksom när det gäller grundskolan och motsvarande skolformer ska därför ett beslut om särskilt stöd i form av distansundervisning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan få avse högst en termin åt gången. Eleven bör därefter återgå till ordinarie undervisning. Om det finns skäl till det kan det dock bli aktuellt att återigen besluta att eleven ska få särskilt stöd i form av distansundervisning.

Av propositionen framgår också att det saknas anledning att i förväg begränsa i vilka program i gymnasieskolan distansundervisning ska få användas. Som regeringen närmare utvecklar nedan (se avsnittet Huvudmän som vill utföra distansundervisning ska få ansöka om tillstånd) föreslås att distansundervisning endast ska få utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts av Skolinspektionen som utförare av utbildning där distansundervisning används, och att godkännandet ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet. Godkännandet kan alltså enligt regeringen avse t.ex. ett visst nationellt program inom gymnasieskolan. Det

blir upp till huvudmannen att inför ansökan överväga om det är lämpligt att använda distansundervisning i ett visst program.

Det ska ställas behörighetskrav för en distansutbildning

Regeringen föreslår att den sökande för att vara behörig till en utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning får användas för hela utbildningen ska uppfylla de grundläggande villkoren, dvs. inte kunna delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl. Det ska därutöver enligt regeringen krävas att den sökande, när det gäller gymnasieskolan, uppfyller de behörighetskrav som gäller för den aktuella utbildningen. När det gäller gymnasiesärskolan ska den sökande tillhöra målgruppen för den skolformen.

En distansutbildning ska vara riksrekryterande

Regeringen föreslår att huvudmannen för den sökta utbildningen, när distansutbildning får användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, ska pröva om en sökande är behörig och ska tas emot. Huvudmannen ska enligt regeringen vid denna prövning vara bunden av hemkommunens beslut att en sökande tillhör gymnasiesärskolans målgrupp.

Behöriga sökande från hela landet ska tas emot till utbildningen (riksrekrytering).

Huvudmannen ska dock enligt regeringen bara vara skyldig att ta emot en sökande till en utbildning som avser programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion, individuellt alternativ eller språkintroduktion i gymnasieskolan eller till en utbildning som avser ett individuellt program i gymnasiesärskolan om huvudmannen och den sökandes hemkommun har kommit överens om ersättningen.

Den sökande ska få överklaga beslut i fråga om mottagandet till Skolväsendets överklagandenämnd.

Huvudmannen ska enligt förslaget göra ett urval bland mottagna sökande, om fler sökande har tagits emot till huvudmannens utbildning än det finns platser i utbildningen. Urval ska göras på grunder som Skolinspektionen godkänner.

Gemensamma bestämmelser om distansundervisning

Huvudmän som vill utföra distansundervisning ska få ansöka om tillstånd

Regeringen föreslår att distansundervisning endast ska få utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. För att godkännande ska lämnas ska det enligt regeringen krävas att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet och att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet.

Godkännandet föreslås avse viss utbildning vid en viss skolenhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att ett godkännande ska kunna lämnas och föreskrifter om urval bland sökande.

Skollagens bestämmelser om att en enskild skolhuvudman ska samråda med den kommun där huvudmannen ska bedriva utbildning innan utbildningen startar, ska enligt förslaget inte gälla för utbildning där distansundervisning används.

Skolinspektionen ska enligt regeringen pröva frågor om godkännande. Skolinspektionens beslut i en sådan fråga ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen föreslår vidare att det ska regleras i skollagen att Skolinspektionen får förelägga en utförare av utbildning där distansundervisning används att fullgöra sina skyldigheter om distansundervisningen inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för undervisningen eller de villkor som gäller för godkännandet som sådan utförare. Myndigheten föreslås få återkalla godkännandet om ett föreläggande inte har följts och missförhållandet är allvarligt. Skolinspektionens beslut i fråga om återkallelse föreslås få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen gör bedömningen att den som ansöker om godkännande inte bör betala en avgift till staten.

Distansundervisning ska som huvudregel utföras av behöriga lärare

Regeringen föreslår att en lärare som inte uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet och som inte på annan grund får bedriva undervisning utan begränsning i tid ändå ska få bedriva distansundervisning i modersmål eller ett yrkesämne i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan, om läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Distansläraren föreslås ha regelbunden direktkontakt med eleven när distansundervisning används.

Skolverket ska besluta om kostnadsersättningen för viss distansundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att en offentlig eller enskild huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning får användas för hela utbildningen ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun.

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan föreslås hemkommunen betala det belopp som Skolverket har beslutat i varje särskilt fall. Om huvudmannen är offentlig utgör beloppet interkommunal ersättning. Om huvudmannen är enskild utgör beloppet i stället ett bidrag som föreslås bestå av ett grundbelopp som avser ersättning för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt

och lokalkostnader. Hemkommunen föreslås i vissa fall för en sådan utbildning därutöver lämna tilläggsbelopp till en enskild huvudman för en elev som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Tilläggsbeloppet för en elev som är i behov av särskilt stöd föreslås vara individuellt bestämt utifrån elevens behov. Hemkommunen föreslås inte vara skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Om det är fråga om en annan utbildning än ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan, föreslås den interkommunala ersättningen respektive bidraget motsvara anordnarens självkostnad, om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

Det som anges ovan föreslås inte gälla om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

Hemkommunens beslut i fråga om bidrag för distansundervisning till en enskild huvudman ska enligt regeringen få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela ytterligare föreskrifter om ersättningen och bidraget.

Det ska föras in bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för ärenden om mottagande till distansundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att det ska gälla sekretess i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende om mottagande till utbildning där distansundervisning får användas för hela utbildningen, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen föreslås inte gälla beslut i ärende. För uppgift i en allmän handling föreslås sekretessen gälla i högst 70 år. Den tystnadsplikt som följer av sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven gymnasieskola eller enskilt bedriven gymnasiesärskola föreslås inte obehörigen få röja vad han eller hon har fått veta om någons personliga förhållanden i ett ärende om mottagande till utbildning där distansundervisning får användas för hela utbildningen.

Regeringen bedömer att det finns tillräckliga bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt i de fall distansundervisning ges i form av särskilt stöd. Detta gäller såväl de obligatoriska skolformer där distansundervisning får användas som gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Distansundervisning ska kunna ersätta särskild undervisning i hemmet

Regeringen bedömer att en elev som kan få särskild undervisning i hemmet eller på annan lämplig plats också kan uppfylla kriterierna för att få distansundervisning enligt skollagens nya kapitel om distansundervisning.

Då båda undervisningsformerna kräver samtycke kommer det enligt regeringens bedömning i praktiken ytterst att vara eleven eller, beroende på elevens ålder, elevens vårdnadshavare, som avgör vilken av dessa två undervisningsformer som ska användas.

Övriga förslag om distansundervisning

Regeringen föreslår att en elev som har påbörjat en distansutbildning ska ha rätt att fullfölja utbildningen med ordinarie undervisning, att en elev som deltar i distansutbildning i vissa fall ska få svara för vissa kostnader, att en elev som deltar i en utbildning som innehåller distansundervisning ska ha rätt till ersättning för resor och logi och att det ska göras undantag från skollagens bestämmelser när det gäller undervisningstid, skolförlagd utbildning och skolbibliotek. Vidare föreslår regeringen att distansundervisning inte ska få användas i förskolan och förskoleklassen.

I utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning används föreslås att även andra former av undervisning ska få användas. De särskilda villkor som föreslås gälla för att fjärrundervisning ska få användas i nämnda skolformer ska inte behöva vara uppfyllda om fjärrundervisning används tillsammans med distansundervisning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela ytterligare föreskrifter om distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Entreprenad och samverkan

Gällande rätt

Kommunala huvudmän kan bilda kommunalförbund och gemensamma nämnder, lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till någon annan och ingå samverkansavtal

Kommunala huvudmän kan enligt kommunallagen (2017:725) bilda kommunalförbund och lämna över skötseln av kommunala angelägenheter till sådana förbund. Ett kommunalförbund är en egen offentlighetsjuridisk person som ansvarar för de uppgifter som överlämnats till det. Flera kommuner kan alltså gå samman för att fullgöra uppdraget att erbjuda sina invånare utbildning inom skolväsendet.

Kommuner och regioner kan även bilda en gemensam nämnd för att samarbeta på ett eller flera områden. En sådan nämnd kan fullgöra kommunernas uppgifter enligt t.ex. skollagen. En gemensam nämnd är dock

till skillnad från ett kommunalförbund inte en egen juridisk person (3 kap. 8 och 9 §§ och 9 kap. 20 § kommunallagen).

En kommun eller en region får, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd, lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller en enskild individ (10 kap. 1 § kommunallagen). I skollagen anges att en eller flera kommunala nämnder ska fullgöra kommunens uppgifter enligt den lagen (2 kap. 2 §). Det innebär att det krävs särskilt lagstöd för att en kommun ska kunna lämna över skötseln av angelägenheter inom skolverksamheten till en juridisk person eller en enskild individ. En huvudman inom skolväsendet har vidare vissa uppgifter som utgör myndighetsutövning, t.ex. att sätta betyg. Enligt grundlagen krävs det lagstöd för att överlämna förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning till andra juridiska personer och enskilda individer (12 kap. 4 § regeringsformen).

I skollagen finns det bestämmelser om samverkan dels i 15 kap. om gymnasieskolan, dels i 18 kap. om gymnasiesärskolan och dels i 23 kap. om entreprenad och samverkan.

Definitionen av entreprenad

En samarbetsform som står öppen för såväl kommunala som enskilda huvudmän är sådan entreprenad som regleras i 23 kap. skollagen. En definition av entreprenad finns i 23 kap. 1 § första stycket. Där anges att en kommun, en region eller en enskild huvudman enligt bestämmelserna i kapitlet med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal om att någon annan än kommunen, regionen eller den enskilda huvudmannen utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt lagen (entreprenad). Att huvudmannen behåller huvudmannskapet innebär att det fortfarande är huvudmannen, dvs. den som överlämnar eller beställer entreprenaden, som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra författningar. Beställaren ansvarar t.ex. fortfarande för att utbildningen håller tillräckligt hög kvalitet.

Uppgifter som faller utanför utbildningsansvaret enligt skollagen, såsom lokalvård, omfattas inte av entreprenadbestämmelserna.

Av andra stycket i samma paragraf framgår att en kommun eller en region genom ett sådant entreprenadavtal som avses i första stycket får utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet, trots bestämmelsen om kommunallagens lokaliseringsprincip i 2 kap. 1 § kommunallagen. Bestämmelsen i 23 kap. 1 § andra stycket skollagen reglerar således ett undantag från den s.k. lokaliseringsprincipen och innebär att även kommuner och regioner kan vara utförare av en entreprenad.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen ska med de undantag som anges i 23 kap. gälla även vid entreprenad (23 kap. 1 § tredje stycket).

Skolformer och uppgifter för vilka entreprenad är tillåtet

Inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen får alla uppgifter överlämnas på entreprenad, dvs. även uppgifter som avser undervisning, till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 2 § skollagen). I propositionen Komvux för stärkt kompetensförsörjning (prop. 2019/20:105) föreslås att särvux fr.o.m. den 1 juli 2020 inte längre ska vara en egen skolform inom skolväsendet utan i stället ska ingå i komvux. I den nu aktuella propositionen, som innehåller lagförslag som ska träda i kraft den 1 augusti 2020 och senare, nämns därför hädanefter inte särvux.

Andra uppgifter än undervisning får överlämnas på entreprenad

Utöver vad som anges ovan får inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 § skollagen).

Begränsningar när det gäller att överlämna undervisning och studiehandledning på entreprenad

Uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet får inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bara överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. En enskild huvudman får dock även överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning till en enskild fysisk eller juridisk person. Uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet får endast överlämnas på entreprenad om huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen (23 kap. 3 a § skollagen).

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 b § skollagen).

Vidare får inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad. Inom dessa skolformer får uppgifter som avser fjärrundervisning även överlämnas till en annan huvudman på entreprenad, om uppgifterna är sådana som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet och huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen (23 kap. 4 § skollagen).

Inom grundskolan får uppgifter som avser undervisning i lovskola överlämnas till en annan huvudman på entreprenad (23 kap. 4 a § skollagen).

Om det finns särskilda skäl finns det en möjlighet för regeringen att efter ansökan av en kommun, en region eller en enskild huvudman medge att huvudmannen i bl.a. andra fall än de som anges ovan får överlämna åt någon

annan att bedriva undervisning inom skolväsendet på entreprenad (23 kap. 5 § skollagen).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela ytterligare föreskrifter om entreprenader som avser undervisning eller studiehandledning på modersmålet (23 kap. 7 § skollagen).

Myndighetsutövning får i vissa fall överlämnas på entreprenad

Om en kommun, en region eller en enskild huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad får kommunen, regionen eller den enskilda huvudmannen överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärars undervisningsuppgift. När det gäller komvux får kommunen eller regionen även överlämna den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning (23 kap. 6 § skollagen).

Samverkan

23 kap. skollagen innehåller också vissa bestämmelser om samverkan. En kommun får sluta avtal med en annan kommun om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan, fritidshemmet, komvux eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen. En kommun får också sluta avtal med en region om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom komvux på grundläggande eller gymnasial nivå eller inom komvux som särskild utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå (23 kap. 8 §). Till skillnad från entreprenad innebär således samverkan att huvudmannaskapet, dvs. ansvaret för att uppgifterna utförs, överläts till någon annan. Det bildas vid sådan samverkan inte en gemensam nämnd, eftersom hemkommunen om en sådan nämnd inrättas behåller huvudmannaskapet. Det är inte heller fråga om ett kommunalförbund, eftersom de kommuner som bildar ett sådant förbund är aktiva inom det.

I skollagen anges vidare att en kommun som huvudman får överlåta ansvaret för medicinska insatser inom elevhälsan till en region, om kommunen och regionen är överens om detta. På samma sätt får en region överlåta ansvaret till en kommun. Staten eller en enskild får som huvudman överlåta ansvaret för sådana insatser till en kommun eller en region, om huvudmannen och kommunen eller regionen är överens om detta (23 kap. 9 §).

Det finns också en bestämmelse om att staten som huvudman för sameskolan efter avtal med en kommun får ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan (23 kap. 10 § skollagen).

Möjligheterna till entreprenad och samverkan behöver ses över

I propositionen framhålls att en huvudman för en utbildning har ett mångfasetterat uppdrag som handlar dels om undervisning i många olika ämnen och kurser, dels om att det finns ett antal uppgifter som inte avser undervisning, men som hör till utbildningen och som också omfattas av skollagen, t.ex. grundskoleelevers rätt att erbjudas näringsriktiga skolmältider (10 kap. 10 §

skollagen). Få skolhuvudmän förmår att hantera samtliga delar som ingår i en utbildning inom ramen för sin egen organisation. En del vill ha möjligheten att fokusera på kärnuppgiften, dvs. undervisningen, och behöver då ta hjälp av andra aktörer för övriga delar. Ibland kan det finnas en viss del av undervisningen som andra är bättre lämpade att utföra eller där huvudmannen helt enkelt saknar förmåga att utföra uppgifterna med tillräckligt hög kvalitet i egen regi. Det finns alltså enligt vad som sägs i propositionen flera situationer där en huvudman kan behöva ta hjälp av andra med stöd av bestämmelserna i 23 kap. skollagen om entreprenad och samverkan.

För att förslagen i den aktuella propositionen om fjärr- respektive distansundervisning ska kunna genomföras i praktiken, kommer det i vissa fall att vara nödvändigt att skolhuvudmännen får överlämna uppgifter som avser undervisning till någon annan på entreprenad. Detta gäller i synnerhet distansundervisning, som bara vissa huvudmän som är godkända av staten föreslås få bedriva. Vissa av förslagen om entreprenad i propositionen är således nära kopplade till förslagen om fjärr- och distansundervisning.

Vidare har riksdagen tillkännagett för regeringen att den bör göra en generell översyn av bestämmelserna om entreprenad i 23 kap. skollagen. De förslag som lämnas i denna proposition är resultatet av en sådan översyn.

Regeringens förslag och bedömningar

Nedan beskrivs regeringens förslag och bedömningar i fråga om entreprenad och samverkan.

I förskolan och fritidshemmet ska entreprenad i begränsad utsträckning få användas för undervisning

Regeringen föreslår att möjligheten att inom förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet överlämna uppgifter på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person, som inte behöver vara huvudman inom skolväsendet, ska begränsas till att avse uppgifter som inte är hänförliga till undervisning. I förskolan och fritidshemmet föreslås uppgifter som är hänförliga till undervisning få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet, om det behövs för att tillhandahålla verksamhet vid sådana tillfällen då endast få barn eller elever behöver förskola eller fritidshem.

Regeringen gör bedömningen att i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör uppgifter som inte är hänförliga till undervisning även i fortsättningen få överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person som inte behöver vara huvudman inom skolväsendet.

I grundskolan bör även uppgifter som avser undervisning i lovskola fortsättningsvis få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman.

I komvux och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen bör alla uppgifter, dvs. även uppgifter som är hänförliga till undervisning, även fortsättningsvis få överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person som inte behöver vara huvudman inom skolväsendet.

Undervisning bör endast få överlämnas på entreprenad för att hantera en situation som inte går att lösa på annat sätt eller för att skapa ett mervärde för eleverna

I skälen för regeringens förslag framhåller den att enligt nuvarande bestämmelser får alla uppgifter inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, komvux och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 2 § skollagen). Sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen är bl.a. pedagogisk verksamhet som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet. I propositionen behandlas frågan om huruvida möjligheten att överlämna uppgifter inom komvux och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person bör kvarstå. När det gäller komvux framhålls i propositionen att enskilda anordnare för närvarande står för en mycket hög andel av den utbildning som bedrivs inom komvux. En begränsning av den nuvarande möjligheten att överlämna uppgifter på entreprenad inom komvux riskerar enligt regeringens mening att få allvarliga konsekvenser för vuxenutbildningen. Regeringen anser därför att alla uppgifter inom komvux och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen även fortsättningsvis bör få överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.

När det gäller andra skolformer finns det dock anledning att vara restriktiv med att överlämna undervisning på entreprenad. När det gäller grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är enligt skollagen huvudregeln att endast uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 §). Det finns endast vissa begränsade undantag från huvudregeln (23 kap. 3 a–4 a §§ skollagen). Regeringen anser att huvudmännen i likhet med i dag på egen hand bör kunna bedriva merparten av undervisningen på skolan. Undervisning bör endast få överlämnas på entreprenad för att hantera en situation som inte går att lösa på annat sätt eller för att skapa ett mervärde för eleverna. Med en sådan princip blir det tydligt vem som ansvarar för verksamheten och merparten av undervisningen kommer därmed att bedrivas inom en och samma organisation. Arbetet i skolan ska dessutom bedrivas ämnesöverskridande, och lärare behöver samverka om enskilda elevers situation och utveckling, vilket kan vara lättare för lärare som finns inom samma organisation. I grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör därför enligt regeringen huvudregeln fortfarande vara att huvudmannen själv ska anordna undervisningen.

Regeringen framhåller att det är lika betydelsefullt i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet som i t.ex. grundskolan och gymnasieskolan att det är tydligt av vem man kan utkräva ansvar. Vidare är förskoleklassen som regel integrerad med grundskolan och därför bör enligt regeringen samma regler gälla för båda skolformerna i det nu aktuella avseendet. Regeringen konstaterar att det i dag är mycket sällsynt att förskoleverksamhet bedrivs på

uppdrag av kommunen och anser därför att möjligheten att inom förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet överlämna uppgifter på entreprenad som huvudregel ska begränsas till att avse uppgifter som inte är hänförliga till undervisning.

Det finns dock enligt regeringen en efterfrågan från huvudmän för förskolor och fritidshem att kunna ta hjälp av varandra i vissa sammanhang. Det kan exempelvis handla om att flera närliggande förskolor, oavsett huvudman, samarbetar under semestertider och samlar de barn som då behöver omsorg på en förskola. Ett annat exempel är att två fritidshem turas om att ha öppet sent på eftermiddagarna för att underlätta för de vårdnadshavare som behöver hämta sina barn vid en senare tidpunkt än de flesta andra. Regeringen anser därför att uppgifter som är hänförliga till undervisning inom förskolan och fritidshemmet ska få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet under förutsättning att det behövs för att tillhandahålla verksamhet vid sådana tillfällen då endast få barn eller elever behöver förskola eller fritidshem. Uppgifter som inte är hänförliga till undervisning ska dock, precis som inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, utan förbehåll få överlämnas på entreprenad inom förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet till en enskild fysisk eller juridisk person. Sådana uppgifter ska alltså inte bara få överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet. Det bör också fortfarande enligt regeringen vara tillåtet att inom grundskolan överlämna uppgifter som avser undervisning i lovskola på entreprenad till en annan huvudman.

Entreprenad ska få användas för bedömning av nyanländas och vissa andra elevers kunskaper i vissa skolformer

Regeringen föreslår att uppgifter i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan som avser bedömning av nyanlända elevers och vissa andra elevers kunskaper ska få överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad.

Vidare föreslås uppgifter inom språkinträdning i gymnasieskolan som avser bedömning av nyanlända elevers kunskaper få överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad.

Entreprenad ska få användas för modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet även inom specialskolan och sameskolan

Regeringen föreslår att bestämmelserna om överlämnande på entreprenad av uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet ska utvidgas till att förutom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan omfatta specialskolan och sameskolan. Uppgifterna ska enligt förslaget enbart få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet.

Ett överlämnande av uppgifter som avser studiehandledning på modersmålet i de nämnda skolformerna ska få innebära att studiehandledning ges i

interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid.

Det ska inte längre krävas att huvudmannen har gjort vad som rimligen kan krävas för att anordna utbildningen inom den egna organisationen.

Entreprenad ska få användas för undervisning i vissa karaktärsämnen även inom gymnasiesärskolan

Regeringen föreslår att bestämmelserna om att uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil ska få överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad ska utvidgas till att förutom gymnasieskolan även omfatta gymnasiesärskolan.

Möjligheterna att överlämna fjärrundervisning på entreprenad ska utökas

Regeringen föreslår att i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska uppgifter som avser fjärrundervisning få överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad.

Distansundervisning ska få överlämnas på entreprenad

Regeringen föreslår att i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska uppgifter som avser distansundervisning få överlämnas på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet som har godkänts som utförare av distansundervisning.

Staten ska få utföra vissa uppgifter på entreprenad

Regeringen föreslår att staten som huvudman för specialskolan och sameskolan endast ska få utföra sådana uppgifter på entreprenad som avser undervisning i teckenspråk eller samiska eller integrerad samisk undervisning i grundskolan eller fjärrundervisning i ett sådant ämne eller verksamhet.

Entreprenad ska få användas inom vissa särskilda utbildningsformer och en kommun ska kunna utföra uppgifter på entreprenad

Regeringen föreslår att för utbildning vid särskilda ungdomshem och utbildning för elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution, vilka är utbildningsformer utanför skolväsendet, ska samma bestämmelser om entreprenad gälla som för den skolform som utbildningen ska motsvara.

Det ska införas bestämmelser i skollagen som innebär att en kommun eller en region ska få sluta entreprenadavtal om att utföra uppgifter inom de ovan nämnda formerna av utbildning, trots kommunallagens krav på att kommunal verksamhet ska ha anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar (den s.k. lokaliseringsprincipen).

Regeringen gör bedömningen att bestämmelsen i skollagen om att en kommun eller en region, trots lokaliseringsprincipen, får sluta entreprenadavtal om att utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet bör behållas.

Definitionen av entreprenad behöver ändras

Regeringen föreslår att skollagens nuvarande definition av entreprenad ska utvidgas så att den även omfattar staten både som beställare och utförare av entreprenad. Det ska i skollagen därmed anges att med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt lagen samt att huvudmannen behåller huvudmannskapet för uppgifter som utförs på entreprenad.

Ett entreprenadavtal ska även fortsättningsvis endast få slutas under de förutsättningar som anges i skollagens kapitel om entreprenad och samverkan.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen ska även gälla för uppgifter som utförs på entreprenad, om inte något annat anges i lagens kapitel om entreprenad och samverkan eller i föreskrifter som meddelats i anslutning till kapitlet.

Övriga frågor om entreprenad

I propositionen föreslår regeringen också att om staten överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad ska staten även få överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift till utföraren. Vidare lämnar regeringen förslag om att särskilda bestämmelser ska gälla för lärare vid entreprenad, att det ska vara möjligt att medge dispens från vissa bestämmelser om entreprenad, att det ska få meddelas ytterligare föreskrifter om entreprenad, att samverkansavtal ska definieras och anmälas till Skolinspektionen och att staten som huvudman för utbildning vid särskilda ungdomshem ska få överlåta ansvaret för vissa medicinska insatser.

I propositionen behandlas även regeringens bedömningar i fråga om entreprenad och upphandlingsrättsliga frågeställningar och behovet av rättsligt stöd för behandling av personuppgifter.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 augusti 2020. De nya bestämmelserna föreslås tillämpas första gången på utbildning och annan verksamhet som påbörjas efter den 30 juni 2021. För entreprenadavtal som ingåtts före den 1 juli 2021 föreslås skollagens bestämmelser om entreprenad i den äldre lydelsen gälla, dock längst till dess att entreprenadavtalet löpt ut.

Ändringarna i offentlighets- och sekretesslagen, som avser sekretess till skydd för enskilda i ärenden om mottagande till utbildning där distansundervisning används i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Riksdagens tillkännagivanden om fjärrundervisning och entreprenad

I propositionen behandlas två tillkännagivanden om fjärrundervisning och entreprenad som gjordes i anslutning till behandlingen av propositionen

Möjligheter till fjärrundervisning (prop. 2014/15:44). Riksdagen beslutade i enlighet med propositionens förslag (bet. 2014/15:UbU3, rskr. 2014/15:141), men tillkännagav i samband med detta på utskottets initiativ bl.a. att regeringen borde tillsätta två utredningar om utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet och fjärrundervisning på entreprenad samt generellt se över entreprenadbestämmelserna i 23 kap. skollagen (bet. 2014/15:UbU3 punkt 4, rskr. 2014/15:141).

Regeringen bedömde att de två frågorna som enligt riksdagens tillkännagivande skulle utredas låg nära varandra och att det var ändamålsenligt att samla båda uppdragen inom en och samma utredning (dir. 2015:112). Regeringen ansåg dock, i likhet med riksdagen, att det var angeläget att frågan om utökade möjligheter till fjärrundervisning på entreprenad i modersmål och studiehandledning på modersmål utreddes skyndsamt, och utredaren fick därför i uppdrag att lämna förslag i dessa frågor i ett delbetänkande. Delbetänkandet behandlades i propositionen Fjärrundervisning och entreprenad – nya möjligheter för undervisning och studiehandledning på modersmål (prop. 2015/16:173). Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget i propositionen (bet. 2015/16:UbU18, rskr. 2015/16:315).

Utredningen skulle även bl.a. bedöma om bestämmelserna i 23 kap. skollagen om entreprenad och samverkan borde ändras och vid behov föreslå nya ändamålsenliga avtalsformer för skolhuvudmän som avser att ingå avtal med varandra om att utföra uppgifter i fråga om undervisning.

Riksdagens tillkännagivande i punkten 4 om att regeringen borde tillsätta två utredningar om utökade möjligheter till modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet och fjärrundervisning på entreprenad samt generellt se över entreprenadbestämmelserna i 23 kap. skollagen får därmed enligt regeringen anses tillgodosett.

Samtidigt som riksdagen beslutade om det ovan nämnda tillkännagivandet beslutade den också att tillkänna för regeringen det som utbildningsutskottet anfört om att regeringen i sin utvärdering av fjärrundervisning dels särskilt borde granska hur lagändringen i fråga om fjärrundervisning påverkar huvudmännens incitament att anställa behöriga lärare, dels särskilt borde följa försöksverksamheten med fjärrundervisning i alla ämnen och återkomma med en delrapport senast 2017 (bet. 2014/15:UbU3 punkt 3, rskr. 2014/15:141). Den 1 oktober 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att bl.a. utvärdera fjärrundervisning, inklusive fjärrundervisning enligt förordningen (2015:481) om försöksverksamhet med fjärrundervisning. I uppdraget ingick bl.a. att myndigheten skulle bedöma hur möjligheten till fjärrundervisning påverkar huvudmännens incitament att anställa behöriga lärare. Skolverket lämnade delredovisningar av uppdraget i februari 2017 och i november 2017 (U2017/00488/GV) samt slutredovisade uppdraget i oktober 2018 (U2018/04181/GV). Erfarenheterna från såväl försöksverksamheten med fjärrundervisning som den ordinarie fjärrundervisningen har varit till nytta vid utformningen av förslagen i denna proposition.

Även riksdagens tillkännagivande i punkten 3 får därmed enligt regeringen anses tillgodosett.

I och med förslagen i denna proposition och ovanstående anser regeringen att riksdagens tillkännagivanden om fjärrundervisning och entreprenad är slutbehandlade.

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7 begär motionärerna att riksdagen ska avslå proposition 2019/20:127 i den del som gäller att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning. Motionärerna anser att man inte bör bygga in onödiga begränsningar som hindrar elevers möjligheter till en kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare genom fjärrundervisning.

I kommittémotion 2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 anser motionärerna att propositionen ska avslås i den del som avser distansundervisning (kap. 5). Enligt motionärerna kommer förslaget om distansundervisning för elever i de obligatoriska skolformerna att permanenta det utanförskap som de hemmasittande eleverna upplever, och motionärerna anser att lösningen är att återskapa en skola där alla elever kan fullfölja sin skolplikt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär utökade möjligheter att använda fjärrundervisning och distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Propositionen innehåller även förslag som innebär huvudsakligen utökade möjligheter till entreprenad.

Utskottet kan konstatera att det för närvarande råder en omfattande brist på legitimerade och behöriga lärare inom de flesta ämnen i skolväsendet, en brist som trots regeringens satsningar på bl.a. kompetensutveckling för obehöriga lärare och fler platser inom lärarutbildningarna riskerar att öka ytterligare. Lärarbristen innebär att undervisning relativt ofta genomförs med lärare som inte är legitimerade eller behöriga för undervisningen, vilket i sin tur kan påverka kvaliteten på undervisningen. Samtidigt som det behövs satsningar för att öka antalet behöriga lärare, behöver det vidtas andra åtgärder. Utskottet anser i likhet med regeringen att fjärrundervisning kan vara en åtgärd för att minska de negativa effekterna av lärarbristen då undervisning med legitimerade och behöriga lärare kan erbjudas genom fjärrundervisning där alternativet annars är undervisning med en obehörig lärare. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att utöka möjligheterna till fjärrundervisning.

En utgångspunkt i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är att skolans undervisning ska bedrivas som närundervisning. Utskottet vill framhålla att en del elever dock av olika skäl kan ha svårigheter att delta i sådan undervisning. Det kan t.ex. handla om en medicinsk, psykisk eller social problematik som gör att en elev har mycket svårt att delta i närundervisning, men det kan även vara andra orsaker såsom att en elev har en pågående elitidrottskarriär. Enligt utskottets mening bör det ha en stor betydelse för elever som har svårt att delta i skolförlagd undervisning att i stället kunna få distansundervisning. Utskottet välkomnar därför även regeringens förslag om att utöka möjligheterna till distansundervisning.

När det gäller regeringens förslag om entreprenad vill utskottet inledningsvis framhålla att en del huvudmän vill ha möjligheten att fokusera på kärnuppdraget, dvs. undervisningen, och behöver då ta hjälp av andra aktörer för övriga delar. Ibland kan det finnas en viss del av undervisningen som andra är bättre lämpade att utföra eller där huvudmannen helt enkelt saknar förmåga att utföra uppgifterna med tillräckligt hög kvalitet i egen regi. För att förslagen om fjärr- respektive distansundervisning ska kunna genomföras i praktiken, kommer det i vissa fall att vara nödvändigt att skolhuvudmännen får överlämna uppgifter som avser undervisningen till någon annan på entreprenad. Detta gäller i synnerhet distansundervisning, som bara vissa huvudmän som är godkända av staten föreslås få bedriva. Utskottet välkomnar också regeringens förslag om utökade möjligheter till entreprenad.

När det gäller yrkandet om att riksdagen ska avslå propositionen i den del av regeringens förslag som avser att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning vill utskottet anföra följande.

Utskottet anser att det är viktigt att undervisningsgrupperna inte blir för stora för att upprätthålla en hög kvalitet i fjärrundervisningen. Utskottet instämmer därför i propositionens förslag att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter som begränsar antalet elever i en undervisningsgrupp som får fjärrundervisning.

Utskottet vill vidare framhålla att skolan har ett socialiserings- och värdegrundsuppdrag. Direktkontakten mellan lärare och elev är enligt utskottets mening en viktig del av utbildningen för barn och ungdomar och en förutsättning för att genomföra skolans värdegrundsuppdrag. Eleverna har ett behov av att i samspel med en lärare som finns på plats umgås med varandra för att lära sig mer om normer, demokratiska värderingar m.m. Utskottet håller därför med regeringen att eleverna under en så stor del av sin skoltid som möjligt bör mötas fysiskt av utbildade lärare, dvs. inte bara av vuxna personer som är handledare vid fjärrundervisningen. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det finns behov av att kunna reglera i hur stor utsträckning fjärrundervisning ska få användas för en elev.

För att säkerställa en god utbildningskvalitet bör det även kunna regleras i vilken utsträckning fjärrundervisning får användas inom en skolenhet.

Fjärrundervisning är fortfarande en ny undervisningsform som ännu förekommer i en relativt begränsad omfattning. Utskottet kan konstatera att förslagen i propositionen kommer att leda till att fjärrundervisning används mer. För att utbyggnaden ska kunna ske kontrollerat och med bibehållen hög kvalitet i undervisningen kan det dock enligt regeringen finnas skäl att meddela föreskrifter som begränsar den totala andelen fjärrundervisning som ingår i utbildningen både för elever och på en skolenhet. Utskottet instämmer därför i regeringens förslag att regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

När det sedan gäller frågan om att propositionen ska avslås i den del som avser distansundervisning (kap. 5) och att förslaget kommer att kunna permanenta ett utanförskap för elever i de obligatoriska skolformerna vill utskottet lyfta fram att det kan finnas elever som har svårt att ta del av närundervisning. Det kan t.ex. vara fråga om elever som har en medicinsk, psykisk eller social problematik. Vissa elever kan även ha sådana svårigheter i sin skolsituation att de trots skolplikt och närvaroplikt väljer att utebli från den ordinarie undervisningen. Frånvaron kan innebära att eleverna, åtminstone på längre sikt, inte kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I propositionen understryker regeringen att olika stödåtgärder i första hand ska sättas in och att utgångspunkten är att elever ska ges närundervisning. Eftersom det enligt forskningen finns risker med distansundervisning bör en sådan form av särskilt stöd bara komma i fråga om andra stödåtgärder inte har gett tillräckligt goda resultat eller om andra stödåtgärder t.ex. på grund av hög infektionsrisk för eleven inte bedöms lämpliga. Utskottet anser således i likhet med regeringen att distansundervisning bara bör användas i undantagsfall, för elever med tungt vägande skäl. Utskottet vill i sammanhanget poängtera att regeringen i propositionen framhåller att det är viktigt att elever med sådana problem inte med automatik ska anses ingå i målgruppen och alltså få distansundervisning – det ska också krävas att problematiken innebär att eleven inte kan delta i närundervisning. Prövningen måste därför alltid vara individuell, dvs. göras från fall till fall. När det gäller frågan om förslaget skulle kunna medföra risk för ännu större utanförskap och risk för stigmatisering anser regeringen att alternativet att inte få tillräckligt stöd för att över huvud taget kunna tillgodogöra sig någon undervisning skulle innebära ett ännu större utanförskap och risk för stigmatiserande effekter för de berörda eleverna än distansundervisning. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det bör införas en reglering som innebär att det är möjligt att ge distansundervisning som en form av särskilt stöd.

Utskottet instämmer således i regeringens förslag och bedömningar i propositionen i fråga om fjärrundervisning, distansundervisning, entreprenad och samverkan samt riksdagens tillkännagivande om fjärrundervisning och entreprenad. Utskottet tillstyrker med det anförda propositionen och avstyrker motionerna 2019/20:3561 (SD) yrkande 1 och 2019/20:3569 (M) yrkande 7.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla de yrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslagen.

Vissa frågor om fjärrundervisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fjärrundervisning.
Jämför reservation 3 (M), 4 (SD), 5 (V) och 6 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 1 anser motionärerna att man ska återgå till utredningens förslag på krav för att få bedriva fjärrundervisning. Motionärerna föredrar utredarens förslag om att fjärrundervisning ska få användas endast om det inte finns någon lärare som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § skollagen (2010:800) att tillgå inom en huvudmans skolenhet eller om elevunderlaget är otillräckligt.

I yrkande 2 motsätter sig motionärerna regeringens förslag om att skolhuvudmannen ska få besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången. En kvalitativ fjärrundervisning kräver enligt motionärerna långsiktighet i såväl infrastruktur som kompetens och därför bör huvudmannens beslut gälla i minst tre år åt gången.

I yrkande 3 begärs en översyn av fjärrundervisningens möjligheter för att underlätta spetsutbildningar och möjligheter för elever att läsa vidare i en snabbare takt och på högre ämnes- och kursnivåer.

I yrkande 4 föreslås att fjärrundervisning ska vara tillåtet i alla ämnen och kurser.

I yrkande 5 anser motionärerna att fjärrundervisning bör kunna vara en större del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

I yrkande 6 anser motionärerna att det bör vara elevernas behov av kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga, legitimerade och skickliga lärare som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen.

I yrkande 8 anser motionärerna att man för att säkerställa en hög kvalitet kan införa en s.k. fjärrundervisningshuvudman, att tillstånd kan ges av Skolinspektionen och att myndigheten föreslås kunna återkalla tillstånd vid kvalitetsbrister.

I kommittémotion 2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 4 föreslår motionärerna att närvarande personal vid fjärrundervisning ska ha lärarbehörighet. Motionärerna anser att det finns risker med regeringens förslag om att fjärrundervisningen ska bedrivas i skolans lokaler i närvaro av en handledare som ska vara en person som är lämplig för ändamålet. Förslaget

inbjuder enligt motionärerna till anställning av obehörig personal på skolorna och då går det mervärde som fjärrundervisningen skulle garantera för eleven om intet.

I yrkande 5 begärs att fjärrundervisande modersmållärare ska ha lärarbehörighet.

I kommittémotion 2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 anser motionärerna att fjärrundervisning inte ska vara tillåten i andra ämnen än modersmål och integrerad samisk undervisning på lågstadiet. Motionärerna framhåller att anledningen är att relationen mellan lärare och elev och ett förtroendefullt klimat är av stor betydelse vid inläring och att undervisning och inläring sker i ett socialt samspel.

I yrkande 2 anser motionärerna att fjärrundervisning på mellanstadiet inte bör vara tillåten i andra ämnen än modersmål, moderna språk och integrerad samisk undervisning.

I kommittémotion 2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 1 vill motionärerna tillgodose en förstärkt rätt för elever från alla nationella minoriteter att utveckla sin kultur och sitt språk på samma sätt som samiska enligt motionärerna föreslås få enligt regeringens förslag. Motionärerna anser att elever med samiska som modersmål får bättre möjlighet att få sin rätt till undervisning på modersmålet tillgodosedd genom att regleringen om samiska flyttas från förordning till lag. I och med flytten stärks denna rätt och motionärerna vill att detta även ska gälla för övriga nationella minoritetsspråk.

I yrkande 2 önskar motionärerna en större flexibilitet i regelverket och framhåller att enligt regeringens förslag ska en lärare som ger fjärrundervisning sitta i ett eget klassrum och ha ett antal elever i ett annat klassrum med en handledare. Det innebär enligt motionärerna ett ineffektivt resursutnyttjande.

I yrkande 3 vill motionärerna att riksdagen ska avslå den del av förslaget som innebär att fjärrundervisning endast ska äga rum i lokaler som skolenheten disponerar. Motionärerna anser att det finns behov av att få fjärr- eller distansundervisning från en annan ort när lokala skolor saknar expertis i ett ämne.

Utskottets ställningstagande

Krav för att få bedriva fjärrundervisning

När det gäller förslaget om att fjärrundervisning ska få användas endast om det inte finns någon lärare att tillgå som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § skollagen (2010:800) inom en huvudmans skolenhet, eller om elevunderlaget är otillräckligt vill utskottet anföra följande.

Utskottet vill inledningsvis upplysa om att enligt regeringens förslag ska fjärrundervisning bara få användas om

- det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan lärare,
- det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan lärare eller,
- elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

Regeringen framhåller i propositionen att fjärrundervisning ska få användas när det saknas behöriga lärare. Regeringen anser att huvudregeln i de obligatoriska skolformerna liksom i gymnasie- och gymnasiesärskolan ska vara närundervisning. Fjärrundervisning kan dock enligt regeringen i vissa fall vara den enda möjlighet som står till buds för att elever ska få undervisning av en legitimerad och behörig lärare. För att fjärrundervisning ska få användas av detta skäl krävs det för närvarande enligt skolförordningen och gymnasieförordningen att det inte finns någon legitimerad lärare som är behörig för undervisningen att tillgå inom huvudmannens skolenhet. När det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan ska det inte finnas någon annan lämplig person att tillgå inom skolenheten (5 a kap. 3 § skolförordningen och 4 a kap. 3 § gymnasieförordningen). Eftersom fjärrundervisning inte bör få användas som ett led i att minska kostnaderna för undervisningen anser regeringen att den nuvarande ordningen bör bestå men med den skillnaden att regeringen anser att ordet lärare bör användas i stället för ordet person när det gäller integrerad samisk undervisning. Utskottet instämmer i regeringens förslag att det därför ska införas bestämmelser i skollagen om att fjärrundervisning får användas om det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet eller om det för integrerad samisk undervisning inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet.

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen Möjligheter till fjärrundervisning har bedömt att kravet att det inte ska finnas någon legitimerad och behörig lärare bör vara uppfyllt först efter att huvudmannen har gjort allvarliga försök att rekrytera en sådan lärare till skolenheten (prop. 2014/15:44 s. 13). Detta bör enligt regeringens mening fortfarande gälla och dessutom komma till uttryck i lagtexten. Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och välkomnar att ett sådant tillägg införs i lagtexten. När det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan bör fjärrundervisning dock liksom hittills få användas om det inte finns någon lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen att tillgå inom huvudmannens skolenhet. Något krav på behörighet för att bedriva integrerad samisk undervisning kan nämligen inte uppställas, eftersom undervisningen

inte är ett eget ämne och därmed inte omfattas av behörighetsreglerna i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Liksom när det gäller behöriga lärare bör det dock anges i lagen att fjärrundervisning bara får användas om huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen. Utskottet anser även i detta avseende att regeringens förslag är väl avvägt.

Vidare håller utskottet med regeringen om att det bör uttryckas i lagtexten att fjärrundervisning ska få användas om elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen. Som huvudregel bör det enligt regeringen anses vara fråga om organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen vid ett elevunderlag på färre än fem elever. Under ett läsår kan ytterligare elever tillkomma så att elevantalet blir fem elever eller fler. I dessa fall bör huvudmannen få fortsätta att använda fjärrundervisning så länge huvudmannens beslut om fjärrundervisning gäller, dvs. som längst läsåret ut. Ordinarie undervisning bör emellertid enligt regeringens mening inte kunna leda till organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen om lärare och elever kan ta sig mellan skolenheterna på ett relativt enkelt sätt. Kommunala och fristående huvudmän med flera skolenheter som ligger relativt nära varandra bör därför inte få använda fjärrundervisning om det sammanlagt finns minst fem elever i de aktuella skolenheterna. Utskottet anser att även denna del av regeringens förslag är väl avvägt.

Utskottet avstyrker med det anförda motion 2019/20:3569 (M) yrkande 1.

Skolhuvudmannens beslut om fjärrundervisning

I fråga om hur lång tid huvudmannens beslut om fjärrundervisning ska gälla vill utskottet anföra att regeringen anser att en jämförelse kan göras med bestämmelserna om anställning av legitimerade och behöriga lärare. När det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation får en annan lärare bedriva undervisningen, förutsatt att läraren uppfyller vissa andra krav. En sådan lärare får dock normalt bara bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 § skollagen). Det är därför enligt regeringen rimligt att en huvudman får besluta att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången om beslutet fattas på den grunden att det inte finns någon lärare som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet att tillgå inom huvudmannens skolenhet. Då kan huvudmannen välja att använda en obehörig lärare för närundervisning under ett år eller att använda en behörig lärare för fjärrundervisning under samma tidsperiod. Därmed kvarstår huvudmannens incitament att fortsätta att försöka rekrytera en legitimerad och behörig lärare till skolenheten. Samma begränsning bör enligt regeringen gälla om beslutet fattas i fråga om integrerad samisk undervisning i grundskolan på den grunden att det inte finns någon

lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen att tillgå inom huvudmannens skolenhet.

I propositionen behandlas även frågan om det bör finnas en möjlighet för huvudmannen att besluta om användning av fjärrundervisning för längre tid, om det finns särskilda skäl att anta att behovet av fjärrundervisning kommer att kvarstå under längre tid än ett år. Regeringen bedömer dock att undantaget från huvudregeln att ett beslut om fjärrundervisning ska gälla i högst ett läsår riskerar att bli det normala. Skälen för undantaget ligger enligt regeringens bedömning mycket nära det grundläggande villkoret för att få bedriva fjärrundervisning, nämligen att det inte finns någon lärare som uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet inom huvudmannens skolenhet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en sådan lärare. Om en huvudman redan har gjort upprepade försök att rekrytera en legitimerad och behörig lärare, bör det ofta finnas skäl att anta att behovet av fjärrundervisning kommer att kvarstå under längre tid än ett läsår. Det finns därmed en risk att det normala för huvudmän blir att fatta beslut om fjärrundervisning som gäller längre än ett läsår. Det föreslagna undantaget kan vidare uppfattas som otydligt och riskerar därmed att tillämpas och tolkas olika.

Utskottet finner med anledning av det som anförts ovan inga skäl för att bifalla förslaget om att huvudmannens beslut bör gälla i minst tre år åt gången. Motion 2019/20:3569 (M) yrkande 2 avstyrks.

Fjärrundervisning på en avancerad nivå

När det gäller frågan om behovet av fjärrundervisning för elever som går en särskild spetsutbildning vill utskottet upplysa om att propositionen behandlar om fjärrundervisning skulle kunna vara en möjlighet för elever som behöver få tillgång till undervisning på en mer avancerad nivå i ett eller flera ämnen, t.ex. gymnasie matematik i grundskolan. I den aktuella frågan framhåller regeringen att alla skolor har ett ansvar för att ge elever den ledning och stimulans som de behöver för att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (3 kap. 2 § skollagen). Regeringen påpekar i sammanhanget att det sedan 2012 pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolans högre årskurser. En spetsutbildning ger eleven en särskild fördjupning och breddning inom det eller de ämnen som spetsutbildningen är inriktad mot. Inom ramen för försöksverksamheten är det möjligt att i högstadiet läsa en eller flera gymnasiekurser i t.ex. matematik och att få betyg. Skolverket har fått i uppdrag att lämna förslag på hur verksamheten kan ersättas av permanent spetsutbildning och på hur skolors arbete med elever i grund- och gymnasieskolan, som har lätt att nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen, kan stärkas och stödjas (U2019/02329/S). Utskottet vill särskilt lyfta fram att regeringen i propositionen inte delar Skolverkets bedömning att förslaget om i vilka ämnen fjärrundervisning ska få användas i grundskolan inte möjliggör fjärrundervisning i en eller flera gymnasiekurser

som en elev i grundskolan läser inom ramen för försöksverksamheten. Regeringen hänvisar till att den aktuella förordningen enligt 1 § innehåller bestämmelser om en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i vissa ämnen i grundskolan. Spetsutbildningen ska antingen avse matematik eller naturorienterande ämnen, eller samhällsorienterande eller humanistiska ämnen (3 §). Vidare upplyser regeringen om att förslaget till reglering av fjärrundervisning i bl.a. grundskolan innebär en begränsning av i vilka ämnen fjärrundervisning får användas men inte en begränsning av vilka kurser en elev får läsa, så länge det är fråga om kurser i ett ämne som fjärrundervisning får användas i. Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3569 (M) yrkande 3.

I vilka ämnen och kurser fjärrundervisning ska tillåtas

När det gäller frågan om i vilka ämnen fjärrundervisning ska tillåtas vill utskottet lyfta fram att fjärrundervisning enligt regeringens förslag ska få användas i samtliga ämnen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan utom i de praktisk-estetiska ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, rörelse och drama och slöjd och, inom grundsärskolan, inte heller i ämnesområden. Det innebär att fjärrundervisning ska få användas i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, de naturorienterande ämnena biologi, fysik och kemi, de samhällsorienterande ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk och teknik. I grundskolan ska fjärrundervisning även få användas för integrerad samisk undervisning.

När det särskilt gäller huruvida fjärrundervisning ska tillåtas i de praktisk-estetiska ämnena såsom hem- och konsumentkunskap anser regeringen att man vid en permanent utökning av möjligheterna till fjärrundervisning bör vara lite försiktig. Även om det i försöksverksamheten med fjärrundervisning finns exempel på fungerande fjärrundervisning i praktisk-estetiska ämnen, där fjärrundervisningen kompletteras med enstaka inslag av närundervisning, är utmaningarna betydligt större när det gäller undervisningen i dessa ämnen än i andra ämnen. Utskottet håller därför med regeringen om att det finns en betydande risk för bristande likvärdighet i undervisningen i praktisk-estetiska ämnen om fjärrundervisning skulle tillåtas i dessa ämnen. Utskottet noterar i sammanhanget att det enligt regeringen kan bli aktuellt att ytterligare utöka de reguljära möjligheterna att använda fjärrundervisning när fjärrundervisning är en mer etablerad och utvecklad undervisningsform, förutsatt att elevernas säkerhet då kan upprätthållas i undervisningen. Utskottet anser att regeringens förslag om i vilka ämnen fjärrundervisning ska tillåtas är väl avvägt och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3569 (M) yrkande 4.

När det sedan gäller yrkanden om att fjärrundervisning bör begränsas till att enbart omfatta modersmål och integrerad samisk undervisning på lågstadiet och modersmål, moderna språk och integrerad samisk undervisning på mellanstadiet vill utskottet särskilt lyfta fram att lärarbristen är ett problem

som det inte går att bortse från och som kan försämra kvaliteten i undervisningen. Utskottet kan konstatera att bristen på behöriga lärare enligt regeringen dock inte är det enda skälet till att utöka möjligheterna till fjärrundervisning. Att möjliggöra undervisning i skolor eller ämnen med mycket få elever är ett annat skäl. Regeringen framhåller att alternativet till fjärrundervisning för dessa elever ofta är långa resor till en annan skola eller att inte alls få undervisning i det aktuella ämnet. Utskottet anser med det som sagts ovan att det inte finns skäl för att göra någon sådan begränsning av ämnen i låg- eller mellanstadiet och avstyrker motion 2019/20:3564 (V) yrkandena 1 och 2.

Omfattningen av fjärrundervisning

När det gäller frågor om att möjliggöra att fjärrundervisning ska kunna vara en större del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna samt i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och att det är elevernas behov av kvalitativ undervisning som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen kan utskottet konstatera följande.

Regeringen bedömer i propositionen att det kan finnas skäl att begränsa den totala omfattning i vilken fjärrundervisning får användas vid undervisningen av en elev. Regeringen anser att fjärrundervisning normalt endast bör utgöra en mindre del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör enligt regeringen den totala andelen fjärrundervisning begränsas. Regeringen påpekar att det framgår av läroplanerna för de olika skolformerna att skolan har ett socialiserings- och värdegrundsuppdrag. Vidare framhåller regeringen att eleverna har ett behov av att i samspel med en lärare som finns på plats umgås med varandra för att lära sig mer om normer, demokratiska värderingar m.m. Eleverna bör därför enligt regeringen under en så stor del av sin skoltid som möjligt mötas fysiskt av utbildade lärare, dvs. inte bara av vuxna personer som är handledare vid fjärrundervisningen. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det finns ett behov av att kunna reglera i hur stor utsträckning fjärrundervisning ska få användas för en elev. Utskottet anser vidare i likhet med regeringen att det för att säkerställa en god utbildningskvalitet även bör kunna regleras i vilken utsträckning fjärrundervisning ska få användas inom en skolenhet.

Fjärrundervisning är fortfarande en ny undervisningsform som ännu förekommer i en relativt begränsad omfattning och utskottet kan konstatera att förslagen i propositionen kommer att leda till att fjärrundervisning används mer. För att utbyggnaden ska kunna ske kontrollerat och med bibehållen hög kvalitet i undervisningen framhåller regeringen i propositionen att det kan finnas skäl att meddela föreskrifter som begränsar den totala andelen fjärrundervisning som ingår i utbildningen både för elever och på en skolenhet. Regeringen föreslår därför att regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i

grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Eftersom det är fråga om ett mycket stort antal utbildningar, ämnen, kurser och elever kan det finnas praktiska skäl för att regeringen ska kunna delegera till en myndighet att meddela sådana föreskrifter. Regeringen föreslår därför att även den myndighet som regeringen bestämmer bör kunna få meddela sådana föreskrifter.

För att upprätthålla en hög kvalitet i fjärrundervisningen är det också enligt regeringens mening viktigt att undervisningsgrupperna inte blir för stora. Regeringen hänvisar i propositionen till att Skolverket i sin uppföljning av försöksverksamheten med fjärrundervisning redovisar att gruppstorleken är en faktor av betydelse för kvaliteten på fjärrundervisningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför enligt regeringens förslag få meddela föreskrifter som begränsar antalet elever i en undervisningsgrupp som får fjärrundervisning.

Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägda och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3569 (M) yrkandena 5 och 6.

Fjärrundervisningens kvalitet

När det gäller frågan om att säkerställa fjärrundervisningens kvalitet vill utskottet inledningsvis framhålla att genom utökade möjligheter till fjärrundervisning kan fler elever få en utbildning med legitimerade och behöriga lärare. Enligt regeringen är detta inte minst relevant för unga som bor på landsbygden, där möjligheten att få lektioner av behöriga lärare på boendeorten kan saknas i högre grad. Genom utökade möjligheter till fjärrundervisning kan elever i vissa fall få bättre tillgång till kvalitativ undervisning. I enstaka fall kan utökade möjligheter till fjärrundervisning sannolikt även innebära att sådana skolor i glesbygd som annars hade behövt läggas ned på grund av att det finns för få elever, kan finnas kvar. Utskottet vill även framhålla att Skolinspektionens tillsyn även kommer att omfatta sådan fjärrundervisning som föreslås bedrivas med stöd av skollagen. Med det anförda avstyrks motion 2019/20:3569 (M) yrkande 8.

Behörighet för personal vid fjärrundervisning

När det gäller frågan om behörighet för fjärrundervisande modersmållärare och annan närvarande personal vid fjärrundervisning kan utskottet konstatera följande.

Fjärrundervisning är en form av undervisning som ställer höga krav på den som undervisar och som utgör en annan och möjligen större utmaning för läraren än närundervisning, exempelvis när det gäller att se alla elever, känna av stämningen i klassrummet, behärska den tekniska utrustningen och anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans. De behörighetsregler för läraren som generellt gäller i skolan blir därmed ännu viktigare vid fjärrundervisning. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att de grundläggande kraven i skollagen på att läraren ska ha legitimation och

vara behörig för viss undervisning (2 kap. 13 §) som huvudregel därför även bör gälla den lärare som bedriver fjärrundervisning.

Utskottet kan vidare konstatera att det i 2 kap. skollagen finns undantag från huvudregeln, bl.a. om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. I sådana fall får en annan lärare eller förskollärare enligt 2 kap. 18 § skollagen bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Vidare får en sådan lärare eller förskollärare bara bedriva undervisning under högst ett år åt gången. Ettårsregeln gäller dock inte om undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i bl.a. gymnasieskola eller gymnasiesärskola. Det sistnämnda undantaget infördes med hänvisning till att det inte finns behöriga lärare att tillgå i den omfattning som behövs för dessa ämnen (prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s. 269).

Utskottet vill betona att det enligt regeringen fortfarande råder stor brist på sådana lärare och att det därmed vore orimligt att vid fjärrundervisning kräva legitimerade och behöriga lärare i modersmål och yrkesämnena i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Regeringen framhåller i propositionen att lärare i dessa ämnen dock bör vara lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande, dvs. en sådan lärare ska uppfylla de krav som i övrigt ställs i undantagsbestämmelsen i 2 kap. 18 § skollagen. Utskottet anser att regeringens skäl för att det aktuella undantaget även ska gälla lärare som bedriver fjärrundervisning i modersmål är väl avvägda och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3561 (SD) yrkande 5.

När det sedan gäller frågan om att även annan närvarande personal vid fjärrundervisning ska vara behöriga lärare kan utskottet inledningsvis upplysa om att det enligt skolförordningen och gymnasieförordningen vid fjärrundervisning ska finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig (5 a kap. 4 § skolförordningen och 4 a kap. 4 § gymnasieförordningen). Regeringen föreslår i propositionen att det ska förtydligas i skollagen att elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. Som nämns ovan innebär fjärrundervisning enligt regeringen en större utmaning för lärare än närundervisning. För att säkerställa en hög kvalitet i undervisningen bedömer regeringen att en handledare bör finnas på plats för att kunna bistå fjärrläraren vid undervisningen. Eftersom skollagen innehåller uttryckliga krav på vem som leder undervisningen bör enligt regeringen även kravet på att det ska finnas en handledare regleras i lagen. Handledaren vid fjärrundervisning ska vara en person som är lämplig för ändamålet. Det bör enligt regeringen i första hand vara en annan lärare som är anställd på skolenheten eller en annan anställd med god erfarenhet av att arbeta med barn och elever. Handledaren ska få vidta åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med

en elevs ordningsstörande uppträdande. Därför är det enligt regeringen viktigt att personen är van vid att arbeta med barn och elever och helst känner eleverna i undervisningsgruppen. Handledaren kan aldrig vara en annan elev. Det bör vidare enligt regeringen vara upp till huvudmannen att bedöma vem som är en lämplig person. När det gäller huruvida det bör ställas ytterligare krav på den som ska vara handledare anser regeringen att det med tanke på handledarens uppgift är viktigt att det är en lämplig person, men att det inte bör ställas ytterligare formella krav på handledaren. Utskottet anser även att regeringens förslag är väl avvägda när det gäller frågan om lärarbehörighet för de handledare som närvarar vid fjärrundervisning och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3561 (SD) yrkande 4.

Nationella minoriteter

När det gäller frågan om rätten för elever från alla nationella minoriteter att utveckla sin kultur och sitt språk på samma sätt som samiskan enligt motionärerna föreslås få vill utskottet anför följande. Sverige har fem nationella minoritetsspråk, nämligen finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska (7 § språklagen [2009:600]). Enligt bl.a. 10 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skollagen ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.

I skollagen finns det särskilda bestämmelser om sameskolan som bl.a. ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan (13 kap. skollagen). I skolförordningen (2011:185) regleras bl.a. att undervisningen ska ges på svenska och samiska och att ämnet samiska ska finnas i alla årskurser (12 kap. 4 och 5 §§). I skolförordningen finns det även bestämmelser om integrerad samisk undervisning i grundskolan, bl.a. om att utbildningen för de samiska eleverna ska integreras med motsvarande utbildning för andra elever i grundskolan (12 kap. 14 §).

I 5 a kap. skolförordningen finns bestämmelser om fjärrundervisning. Enligt 2 § får fjärrundervisning anordnas i bl.a. modersmål och samiska i sameskolan. Fjärrundervisning får också enligt bestämmelsen användas för att ge elever studiehjälp på modersmålet och integrerad samisk undervisning i grundskolan.

Bestämmelser som motsvarar de som avser sameskolan och integrerad samisk undervisning saknas för de övriga nationella minoritetsspråken.

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen föreslår att fjärrundervisning även ska få användas för integrerad samisk undervisning i grundskolan om det inte finns någon lämplig lärare som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen inom huvudmannens skolenhet och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte lyckats anställa en sådan lärare. Bestämmelserna om integrerad samisk undervisning i skolförordningen föreslås flyttas till skollagen. Vidare föreslås att fjärrundervisning ska få användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i bl.a.

ämnena modersmål och samiska. Utskottet finner inga skäl för att föreslå någon ytterligare reglering och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3571 (KD) yrkande 1.

Lokaler

När det gäller i vilka lokaler fjärrundervisning ska få äga rum vill utskottet framhålla att det redan i dag finns bestämmelser i skolförordningen och gymnasieförordningen om att det vid fjärrundervisning ska finnas en handledare närvarande i den lokal där eleverna befinner sig (5 a kap. 4 § skolförordningen och 4 a kap. 4 § gymnasieförordningen). Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det ska framgå direkt av lagtexten att eleverna ska befinna sig i skolan när fjärrundervisning bedrivs, för att vägleda huvudmännen och skapa en tydlig reglering att tillämpa i tillsynen. Regeringen föreslår därför att det ska förtydligas i skollagen att elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. Det innebär således att en elev inte ska kunna få fjärrundervisning t.ex. i hemmet.

Utskottet avstyrker med det anförda motion 2019/20:3571 (KD) yrkandena 2 och 3.

Vissa frågor om distansundervisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om distansundervisning.
Jämför reservation 7 (M), 8 (SD), 9 (KD) och 10 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 anser motionärerna att distansundervisning även ska kunna erbjudas i de praktisk-estetiska ämnena. Motionärerna anser att det precis som när det gäller fjärrundervisning är en onödig begränsning att distansundervisning inte ska få användas i de obligatoriska skolformerna. Motionärerna anser att det, likt i dag, ska finnas goda möjligheter att kombinera undervisningsformerna närundervisning och distansundervisning. På detta sätt kan teoretiska delar av praktiska ämnen läras ut i distansundervisningsform och de mer praktiskt orienterade delarna schemaläggas så att de lärs ut på plats och i närundervisningsform.

I yrkande 10 vill motionärerna att det ska göras möjligt för alla elever att välja att läsa en hel gymnasieutbildning på distans. Motionärerna anser att möjligheten att läsa en utbildning helt på distans bör stå öppen för samtliga elever i gymnasieskolan och inte enbart ses som en undervisningsform för elever som är i behov av särskilt stöd.

I yrkande 11 föreslås att skolhuvudmän upplysningsvis ska anmäla till Skolinspektionen om de bedriver distansundervisning. Motionärerna anser

inte som regeringen att skolhuvudmän först efter ett godkännande hos Skolinspektionen ska få bedriva distansundervisning eftersom det kraftigt beskär huvudmännens möjligheter att skyndsamt sätta in särskilt stöd i form av distansundervisning. Elever som är i behov av särskilt stöd är enligt motionärerna i behov av snabba och kraftfulla åtgärder för att den bakomliggande problematiken inte ska förvärra skolsituationen. Motionärerna anser därför att ett ansökningsförfarande riskerar att fördröja insatser, i form av distansundervisning.

I kommittémotion 2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 2 begärs att distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska bedrivas som en försöksverksamhet under tre år för att därefter utvärderas. Motionärerna befarar att den erbjudna distansundervisningen kommer att leda till sämre incitament för de elever som får distansundervisning att återgå till skolan och att hemmasittandet riskerar att permanentas. Motionärerna befarar också att den erbjudna distansundervisningen i grundskolan kommer att bli en tilldragande faktor och att allt fler elever kommer att bli föremål för den alternativa undervisningen.

I yrkande 3 föreslår motionärerna att distansundervisande modersmåls-lärare ska ha lärarbehörighet. Motionärerna motsätter sig att modersmåls-lärare undantas från huvudregeln om lärarbehörighet.

I kommittémotion 2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 begär motionärerna att det inte ska begränsas i vilka ämnen distansundervisning ska tillåtas i grundskolan eftersom även dessa elever bör ha rätt att få undervisning i så stor omfattning som det är praktiskt möjligt. Motionärerna utgår från att huvudmännen kan bedöma vilka delar av undervisningen i de olika ämnena som kan bedrivas genom distansundervisning och vilka som inte kan det.

I kommittémotion 2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 4 behandlar motionärerna regeringens förslag till 22 kap. 9 § skollagen. Kravet på tillräckligt elevunderlag gör enligt motionärerna att mindre skolor som vill använda distansundervisning som en särskild insats till enstaka elever med extra stödbehov inte kommer att kunna utföra detta själva, utan tvingas lämna över det på entreprenad. Motionärerna föreslår att krav enbart ska gälla för utbildningar som är avsedda att ha distansundervisning som en reguljär del.

I yrkande 5 behandlar motionärerna regeringens förslag till 22 kap. 11 § skollagen där det föreskrivs att distansläraren ska ha regelbunden direktkontakt med eleven när distansundervisning används. Detta bör enligt motionärerna preciseras ytterligare.

I yrkande 6 begärs att andra stycket i regeringens förslag till 22 kap. 20 § skollagen stryks där det föreskrivs att kommuner inte är skyldiga att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Denna bestämmelse riskerar enligt motionärerna att öppna en smitväg för kommunen med avsevärd potential för problem och bristande likabehandling.

I yrkande 7 begärs att även vissa praktiska ämnen ska kunna omfattas av distansundervisning. Ämnen som musik och bild skulle, åtminstone delvis, enligt motionärerna kunna utföras på distans.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen föreslår att distansundervisning ska få användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i alla ämnen utom de praktisk-estetiska ämnena, dvs. bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd.

Distansundervisning i ett flertal ämnen

När det gäller de yrkanden som handlar om att man inte vill att det ska begränsas i vilka ämnen distansundervisning ska tillåtas i vill utskottet framhålla följande. I propositionen framhåller regeringen att eleverna i försöksverksamheten med fjärrundervisning (förordningen [2015:481] om försöksverksamhet med fjärrundervisning) befinner sig i skolan och därmed har tillgång till verktyg, instrument och annat som behövs för de praktisk-estetiska ämnena. Detta kan dock inte enligt regeringens mening förutsättas vid distansundervisning, eftersom eleverna vid sådan undervisning huvudsakligen befinner sig på en annan plats än i skolan. Såväl de tekniska möjligheterna som elevernas säkerhet begränsar i vilka ämnen distansundervisning kan användas. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att distansundervisning bör kunna användas i alla andra ämnen än de praktisk-estetiska ämnena. Utskottet instämmer således i regeringens förslag att distansundervisning endast ska få användas i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk och teknik samt i de naturorienterade ämnena biologi, fysik och kemi och de samhällsorienterade ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2019/20:3564 (V) yrkande 3, 2019/20:3569 (M) yrkande 9 och 2019/20:3571 (KD) yrkande 7.

Hel gymnasieutbildning på distans

När det gäller yrkandet om att det ska vara möjligt för alla elever att läsa en hel gymnasieutbildning på distans och att det inte enbart ska vara en undervisningsform för elever som är i behov av särskilt stöd vill utskottet inledningsvis framhålla följande. Enligt regeringens förslag ska distansundervisning få användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl, exempelvis på grund av en pågående elitidrottskarriär. Utskottet kan konstatera att det kan finnas olika situationer då elever av ett eller flera skäl har svårt att delta i närundervisning i

gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Distansundervisning kan vara ett sätt för elever, som annars skulle ha avstått från eller avslutat utbildningen i förtid i dessa skolformer, att delta i utbildning. Distansundervisning kan emellertid innebära flera olika utmaningar eftersom den är utformad på ett annat sätt än närundervisning för att utifrån elevens behov kunna utgöra ett fullgott alternativ för vissa elevgrupper. En övergång till utbildning med distansundervisning utgör en stor förändring för en elev och utskottet anser i likhet med regeringen att det måste finnas starka skäl för en sådan övergång. Eleven måste t.ex. ha motivation och mognad för att genomföra studierna. Distansundervisning innebär mer självstudier än närundervisning och den enskilda elevens motivation och mognad blir därför viktiga för framgångsrika studier. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att inte alla elever ska kunna välja att läsa en utbildning i gymnasieskola eller gymnasiesärskolan på distans. Det bör i stället införas vissa begränsningar. Utskottet vill framhålla att eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan inte längre har någon skolplikt och är äldre än eleverna i de obligatoriska skolformerna. Med en ökad mognad förbättras möjligheterna generellt att klara av självstudier. Det bör därför kunna bli aktuellt med distansundervisning under en längre period i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utskottet håller därför med regeringen om att det är rimligt att tillåta distansundervisning för en hel utbildning för den aktuella elevgruppen. Utskottet finner mot bakgrund av detta inga skäl för att bifalla motion 2019/20:3569 (M) yrkande 10.

Godkännande för att få bedriva distansundervisning

I fråga om det yrkande som handlar om att ett ansökningsförfarande hos Skolinspektionen riskerar att fördröja insatser i form av distansundervisning kan utskottet konstatera att regeringens förslag innebär att distansundervisning endast ska få utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. För att godkännande ska lämnas ska det enligt förslaget krävas att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet och att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet. Godkännandet ska enligt förslaget avse viss utbildning vid en viss skolenhet.

Utskottet vill lyfta fram att regeringens skäl för att införa ett särskilt ansökningsförfarande är att den prövning som görs ska visa att det finns tillräcklig kompetens hos den aktör som vill anordna distansundervisning. Distansundervisning innebär att lärare och elever är åtskilda i både tid och rum, och eftersom eleverna ofta har en problematisk tid bakom sig i skolan, kräver distansundervisning mer av huvudmannen än vad ordinarie undervisning gör. För att kunna utveckla sådan kompetens behöver det finnas aktörer som får möjlighet att specialisera sig på distansundervisning. Utskottet håller med regeringen om att det därför finns skäl att införa ett sådant särskilt ansökningsförfarande.

I propositionen behandlas också frågan om att huvudmän ska få anordna distansundervisning för elever inom den egna organisationen även om huvudmannen inte har ansökt om att bli och godkänts som utförare av sådan utbildning, med motiveringen att ett ansökningsförfarande vid distansundervisning som särskilt stöd inom de obligatoriska skolformerna riskerar att fördröja processen och bidra till att det särskilda stödet sätts in senare. Utskottet kan i det sammanhanget hänvisa till att regeringen anser att det är tänkbart att en sådan möjlighet kan införas på sikt, men att det för närvarande inte är lämpligt av kvalitetsskäl. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att ett ansökningsförfarande garanterar att den distansundervisning som ges till eleverna – ofta till elever med särskilda behov – håller god kvalitet och avslår med det anförda motion 2019/20:3569 (M) yrkande 11.

Försöksverksamhet med distansundervisning

När det gäller frågan om att distansundervisning ska ske som en försöksverksamhet under tre år vill utskottet inledningsvis anföra att det inte pågår någon försöksverksamhet med distansundervisning i de obligatoriska skolformerna. Däremot pågår det en försöksverksamhet i gymnasieskolan enligt förordningen (2011:682) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Torsås kommun. Vidare lämnas statsbidrag för distansundervisning utanför skolväsendet för utlandssvenska barn och ungdomar som med hänsyn till sin ålder skulle ha varit elever i någon av årskurserna 6–9 i grundskolan eller i gymnasieskolan enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar.

Utskottet vill i sammanhanget upplysa om att regeringen i propositionen understryker att huvudprincipen för undervisning även fortsättningsvis ska vara närundervisning och att distansundervisning är en stödåtgärd som bör vara en tillfällig lösning under maximalt en termin. Eleven bör därefter återgå till ordinarie undervisning. Vidare vill utskottet framhålla att regeringen i propositionen även behandlar frågan om att distansundervisning inte ska bli en permanent lösning för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskskolan eller sameskolan. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är en radikal åtgärd att lyfta ut eleven från den ordinarie undervisningen och att målet är en återgång till närundervisning i ordinarie undervisningsgrupp och att regeringens förslag därför innebär att ett beslut om särskilt stöd i form av distansundervisning ska få avse högst en termin åt gången. Utskottet vill framhålla att eleven ska kunna få återgå till närundervisning tidigare, om det bedöms lämpligt. Rektorn ska också kunna besluta att distansundervisning ska användas under en kortare tid än en termin. Utskottet vill även upplysa om att behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas ska framgå av ett åtgärdsprogram. Eftersom ett beslut om distansundervisning avser en annan form av undervisning under begränsad tid bör åtgärdsprogram om sådan undervisning också innehålla en plan för elevens återgång till ordinarie

undervisning. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 kap. 9 § skollagen). Denna dokumentation ska sedan kunna användas av tillsynsmyndigheten för att följa upp hur bestämmelserna tillämpas och efterlevs. Utskottet ser därför positivt på regeringens förslag om distansundervisning och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3561 (SD) yrkande 2.

Behörighet för lärare som undervisar i modersmål på distans

När det gäller frågan om distansundervisande modersmållärare ska ha lärarbehörighet vill utskottet inledningsvis framhålla att utgångspunkten enligt regeringens förslag är att distanslärarna är behöriga eftersom distansundervisning i flera avseenden ställer högre krav än de som ställs på den som undervisar genom närundervisning. Den lärare som bedriver distansundervisning ska alltså enligt regeringens förslag som huvudregel uppfylla skollagens krav på legitimation och behörighet. Utskottet vill upplysa om att det i propositionen beskrivs undantag från denna huvudregel om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen. I sådana fall får en annan lärare eller förskollärare enligt 2 kap. 18 § skollagen bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska enligt bestämmelsen vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Vidare får en sådan lärare eller förskollärare bara bedriva undervisning under högst ett år åt gången. Ettårsregeln gäller dock inte om undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i bl.a. gymnasieskola eller gymnasiesärskola. Det sistnämnda undantaget infördes med hänvisning till att det inte finns behöriga lärare att tillgå i den omfattning som behövs för dessa ämnen (prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet s. 269). Utskottet vill framhålla att det fortfarande råder stor brist på lärare i dessa ämnen. Utskottet instämmer därför i regeringens inställning i propositionen att det vore orimligt att vid distansundervisning kräva legitimerade och behöriga lärare i modersmål och yrkesämnena i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan. Lärare i dessa ämnen bör dock vara lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande, dvs. en sådan lärare ska uppfylla de krav som i övrigt ställs i undantagsbestämmelsen i 2 kap. 18 § skollagen. Utskottet vill avslutningsvis upplysa att om en person som avses i den nämnda paragrafen ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen enligt 2 kap. 19 § skollagen först fatta beslut om detta. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2019/20:3561 (SD) yrkande 3.

Förutsättningar för att bli godkänd att anordna distansundervisning

När det gäller frågan om de förutsättningar som föreslås ska gälla, exempelvis tillräckligt elevunderlag, för att bli godkänd att anordna distansundervisning och att det kravet enbart ska gälla för de som avser att anordna distansundervisning som en reguljär del vill utskottet anföra följande. Regeringen föreslår i propositionen att distansundervisning endast ska få utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. För att godkännande ska lämnas ska det krävas att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet och att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet. I fråga om villkoret att det behövs ett tillräckligt elevunderlag för att kunna få ett godkännande kan utskottet konstatera att det enligt regeringens förslag bara är ett begränsat antal elever i hela landet som ska kunna få distansundervisning. Det är därmed enligt regeringens uppfattning inte möjligt eller önskvärt med alltför många huvudmän som utför distansundervisning. Elevunderlaget bör därför enligt regeringens beaktas vid godkännandeprovningen. I propositionen behandlas frågan om att kravet på tillräckligt elevunderlag innebär att såväl kommunala som enskilda huvudmän, som i sig kan vara mycket lämpliga att bedriva distansundervisning för någon eller några av sina egna elever, inte kan få godkännande utan att också bli säljare av tjänster via entreprenad. Regeringen bedömer i sammanhanget att ett antal huvudmän kommer att specialisera sig på distansundervisning. Det kan enligt regeringens finnas en risk för fördröjning av stödåtgärder i form av distansundervisning initialt, men när systemet är utbyggt och det finns ett antal godkända utförare av distansundervisning bör denna risk vara mycket liten. Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3571 (KD) yrkande 4.

Distanslärarens kontakt med eleven när distansundervisning används

När det gäller att man bör precisera regeringens förslag att distansläraren ska ha regelbunden direktkontakt med eleven när distansundervisning används vill utskottet framhålla att det framgår av propositionen att direktkontakten kan bestå i närundervisning eller fjärrundervisning. Enligt regeringens förslag får även andra former av undervisning användas i utbildning där distansundervisning används. Vidare sägs att vad som utgör tillräcklig regelbundenhet får avgöras från fall till fall med hänsyn till omständigheterna, inte minst till elevens disciplin, mognad och behov. Vissa elever kan ha ett betydligt större behov av stöd och återkoppling än andra. De individuella behoven måste vara styrande när läraren skapar förutsättningar för att eleven ska kunna nå de kunskapskrav som minst ska uppnås enligt kursplaner och ämnesplaner. Direktkontakten kan behövas i större utsträckning när det är fråga om svårare utbildningsmoment. Eleven kan dock även när det gäller delar av utbildningen som eleven upplever som lättare ibland behöva få en

direkt återkoppling på sitt arbete. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl att föreslå några ytterligare preciseringar och avslår motion 2019/20:3571 (KD) yrkande 5.

Bidrag till en enskild huvudman

När det gäller frågan att stryka regeringens förslag om att kommuner inte ska vara skyldiga att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen kan utskottet konstatera följande. Kriteriet organisatoriska eller ekonomiska svårigheter används i dag i skollagen bl.a. när en hemkommun inte är skyldig att betala tilläggsbelopp till en huvudman inom skolväsendet för ett barn eller en elev om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Utskottet vill upplysa om att begreppet organisatoriska eller ekonomiska svårigheter behandlas i avsnitt 5.3.2 i regeringens proposition Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165). Av propositionen framgår att uttrycket betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter förekommer på ett antal ställen i både 2010-års och 1985-års skollagar. Uttrycket används för att ange i vilka situationer en elevs möjlighet att välja skola direkt eller indirekt begränsas, t.ex. genom att en kommun kan frångå ett önskemål om placering eller genom att elevens hemkommun inte är skyldig att ersätta huvudmannen för den skola där eleven vill gå för kostnaden för särskilt stöd på grund av att eleven har ett omfattande stödbehov. Utskottet finner inga skäl att frångå regeringens förslag i denna del och avstyrker med det anförda motion 2019/20:3571 (KD) yrkande 6.

Reservationer

1. Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, punkt 1 (M)

av Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M) och Hans Wallmark (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800) med den ändringen att 21 kap. 5 § andra stycket och 6 § 2 och 3 ska utgå,

2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

b) ställer sig bakom det som anförs i reservationen om att regeringen bör vidta övriga nödvändiga ändringar i regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:127 punkt 2 och motion 2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7, bifaller delvis proposition 2019/20:127 punkt 1 och avslår motion 2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att den ska få meddela föreskrifter som begränsar elevgruppernas storlek när fjärrundervisning används i grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasieskolan samt i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i dessa skolformer. I sina skäl till förslaget anger regeringen att det handlar om skolans socialiserings- och värdegrundsuppdrag. Vi anser också att detta är två viktiga uppdrag men att skolans övergripande kunskapsuppdrag är överordnat. Därför anser vi att förslaget om att begränsa omfattningen av fjärrundervisning bör avslås. Det bör enligt vår mening inte byggas in onödiga begränsningar som hindrar elevers möjligheter till en kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare genom fjärrundervisning. Vi vill vidare att regeringen återkommer med förslag om eventuella övriga lagändringar, utöver de ändringar vi behandlar i denna reservation, som kan följa av vad som anförs i reservationen.

Riksdagen bör avslå proposition 2019/20:127 i den del som gäller att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning.

2. Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad, punkt 1 (SD)

av Ebba Hermansson (SD), Angelika Bengtsson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser

– 3 kap. 11 a §, 22 kap. och 23 kap. 17 §, och

– rubrikerna närmast före 3 kap. 11 a § och 23 kap. 17 §,

2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

b) antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar som inte omfattas av förslaget ovan med den ändringen att

– 1 kap. 3 § första strecksatsen ska utgå,

– i 1 kap. 12 § första meningen ska uttrycket ”31” bytas ut mot ”30” och att 19:e strecksatsen med lydelsen ”distansundervisning i vissa skolformer (22 kap.)” ska utgå,

– 3 kap. 9 § andra stycket 2 ska utgå,

– 15 kap. 11 § fjärde stycket ska utgå,

– 18 kap. 11 § tredje stycket ska utgå,

– i 23 kap. 19 § ska uttrycket ", 16 och 17" bytas ut mot "och 16",

– 26 kap. 10 § andra stycket ska utgå,

– i 28 kap. 2 § 1 ska uttrycket ", 22 kap. 9 §" utgå,

– i 28 kap. 5 § 2 ska kommatecknet efter uttrycket ”17 kap. 35 §” bytas ut mot ordet ”eller” och uttrycket ”eller 22 kap. 18 §” utgå,

– i 28 kap. 12 § 7 ska kommatecknet efter uttrycket ”17 a kap. 18 §” bytas ut mot ordet ”eller” och uttrycket ”eller mottagande enligt 22 kap. 14 §” utgå,

– i 28 kap. 13 § ska kommatecknet efter uttrycket ”17 a kap. 18 §” bytas ut mot ordet ”eller” och uttrycket ”eller mottagande enligt 22 kap. 14 §” utgå, och

– 29 kap. 14 § tredje stycket ska utgå,

c) ställer sig bakom det som anförs i reservationen om att regeringen bör vidta övriga nödvändiga ändringar i regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1,

bifaller delvis proposition 2019/20:127 punkt 1 och avslår proposition 2019/20:127 punkt 2 och motion

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi befarar att regeringens förslag till distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan och sameskolan för elever med dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik kommer att permanenta det utanförskap som de hemmasittande eleverna upplever. Vårt förslag till lösning på detta problem är att återskapa en skola där alla elever kan fullfölja sin skolplikt. Vi ställer oss därför inte bakom regeringens förslag om distansundervisning för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan och sameskolan. En konsekvens av vårt förslag är att även propositionens delar om entreprenad vid distansundervisning faller. Vi vill vidare att regeringen återkommer med förslag om eventuella övriga lagändringar, utöver de ändringar vi behandlar i denna reservation, som kan följa av vad som anförs i reservationen.

Riksdagen bör avslå propositionen i den del som avser distansundervisning (kap. 5).

3. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (M)

av Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M) och Hans Wallmark (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–6 och 8 samt avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

I propositionen föreslår regeringen att fjärrundervisning ska få användas om huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa behöriga lärare eller om elevunderlaget är begränsat. Även om det förekommer en brist på behöriga lärare, vilken kan variera i landet, föredrar vi utredarens förslag som innebär att fjärrundervisning ska få användas endast om det inte finns någon lärare som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § skollagen (2010:800) att tillgå inom en huvudmans skolenhet eller om elevunderlaget är otillräckligt.

Vi motsätter oss också regeringens förslag om att en skolhuvudman ska få besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången. Begränsningen riskerar enligt vår mening att leda till kortsiktighet som

försämrar huvudmannens möjligheter att utveckla och bygga upp kompetens kring fjärrundervisning, dels i fråga om undervisningsformen i sig, dels i fråga om att bygga upp en ämnesdidaktisk kompetens för fjärrundervisningens specifika förutsättningar. En kvalitativ fjärrundervisning kräver långsiktighet, i såväl infrastruktur som kompetens. Därför bör huvudmannens beslut gälla i minst tre år åt gången. Enbart om huvudmannen kan erbjuda kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga och legitimerade lärare bör undervisningen återgå till närundervisning.

Vi anser också att man bör se över fjärrundervisningens möjligheter att underlätta spetsutbildningar och möjligheter för elever att läsa vidare i en snabbare takt och i högre ämnes- och kursnivåer.

Regeringen föreslår också begränsningar av fjärrundervisning, såväl i ämnesmässig omfattning som i fråga om procentandelar av en elevs totala undervisningstid. Vi anser att fjärrundervisning ska vara tillåtet i alla ämnen.

Vi motsätter oss också förslaget om att fjärrundervisning normalt endast bör utgöra en mindre del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör den totala andelen fjärrundervisning begränsas enligt regeringens förslag. Vi anser att fjärrundervisning ska kunna vara en större del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan liksom i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Vi anser att det i stället ska vara elevernas behov av kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga, legitimerade och skickliga lärare som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen.

Vi välkomnar att regeringen möjliggör fjärrundervisning på entreprenad. Detta kommer att leda till en mer effektivt använd lärarkompetens och innebär nya möjligheter till innovativa lösningar där elevernas möjligheter till kvalitativ undervisning säkerställs i högre grad. På sikt, inom en treårsperiod, bör det ses om det finns ett behov av regelförenklingar som möjliggör för fler utbildningsaktörer att erbjuda fjärrundervisning. För att säkerställa en hög kvalitet kan en sådan lösning exempelvis vara att införa en s.k. fjärrundervisningshuvudman. Det skulle innebära att Skolinspektionen ger tillstånd som kan återkallas vid kvalitetsbrister.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (SD)

av Ebba Hermansson (SD), Angelika Bengtsson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt avslår motionerna

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–6 och 8 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt regeringens förslag ska fjärrundervisningen bedrivas i skolans lokaler i närvaro av en handledare som ska vara en person som är lämplig för ändamålet. Vi ser stora risker med att detta inbjuder till att mer obehörig personal anställs på skolorna och att det mervärde som fjärrundervisningen enligt regeringens förslag ska garanteras eleven inte kommer att uppfyllas. Vi anser därför att närvarande personal vid fjärrundervisning ska ha lärarbehörighet.

Vi är också negativa till förslaget att undanta fjärrundervisande modersmåls lärare från krav på lärarbehörighet. Gymnasieskolan används redan som ett verktyg för integration av nyanlända i och med tillgången till språkintruktionsprogram. Vi anser därför att även fjärrundervisande modersmåls lärare ska ha lärarbehörighet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–6 och 8 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Jag delar inte den grundläggande syn på skolan som Barnombudsmannen (BO) framhåller i sitt remissvar på propositionen om skolans uppgift att förmedla kunskap i olika ämnen eller kurser. Skolan har en för samhället mycket större

uppgift. Relationen mellan lärare och elev och ett förtroendefullt klimat är av stor betydelse vid inläring. Undervisning och inläring sker i ett socialt samspel. Därför bör riksdagen slå fast att fjärrundervisning inte ska vara tillåten i andra ämnen än modersmål och integrerad samisk undervisning på lågstadiet.

Inte heller på mellanstadiet bör fjärrundervisning vara tillåten i andra ämnen än modersmål, moderna språk och integrerad samisk undervisning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Vissa frågor om fjärrundervisning, punkt 2 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 1 och 2,

bifaller delvis motion

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 1–6 och 8.

Ställningstagande

Propositionen ger ökade möjligheter att använda fjärr- och distansundervisning. Det bidrar exempelvis till att elever i glesbygd kan få undervisning av en behörig lärare utan att behöva pendla långa sträckor. Elever med samiska som modersmål får bättre möjlighet att få sin rätt till undervisning på modersmålet tillgodosedd. Denna förändring ska även gälla för de övriga nationella minoritetsspråken.

Fjärrundervisning borde kunna kombineras med vanlig närundervisning så att läraren samtidigt ska kunna ha några elever i samma klassrum och några på videolänk. Med de begränsningar som den föreslagna lagstiftningen innebär, ska en lärare som ger fjärrundervisning sitta i ett eget klassrum och ha ett antal elever i ett annat klassrum med en handledare vilket innebär ett ineffektivt resursutnyttjande. Jag anser att regelverket borde medge större flexibilitet genom att man exempelvis skulle kunna kombinera olika undervisningsformer.

Uppdelningen mellan fjärr- och distansundervisning är ett problem. Det finns olika anledningar till behovet av att få fjärr- eller distansundervisning.

Det kan handla om undervisning som tillhandahålls från en annan ort för att den lokala skolan saknar expertis i ämnet i exempelvis hemspråk, distansundervisning som kompletterar den reguljära utbildningen på grund av särskilda behov eller omständigheter, och reguljär distansutbildning som är avsedd för alla elever. En flexibel lagstiftning borde kunna göra det möjligt för elever som av fysiska, psykiska eller andra skäl har beviljats distansundervisning att när det är lämpligt delta i fjärrundervisning från hemmet eller en annan plats.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (M)

av Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M) och Hans Wallmark (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 10 och 11 samt avslår motionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Vi anser att möjligheten att läsa en utbildning helt på distans bör stå öppen för samtliga elever i gymnasieskolan och inte enbart ses som en undervisningsform för elever som är i behov av särskilt stöd. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett sådant lagförslag som möjliggör för alla elever att läsa en hel gymnasieutbildning på distans.

I propositionen föreslår regeringen att skolhuvudmän ska få utföra distansundervisning endast efter en ansökan som har godkänts av Skolinspektionen. Vi motsätter oss detta förslag. Skälet är att det kraftigt beskär huvudmännens möjligheter att skyndsamt sätta in särskilt stöd i form av distansundervisning. Elever som är i behov av särskilt stöd är i behov av snabba och kraftfulla åtgärder för att den bakomliggande problematiken inte ska förvärra skolsituationen. Därför menar vi att ett ansökningsförförande riskerar att fördröja insatser i form av distansundervisning. Skolhuvudmännen ska i stället upplysningsvis anmäla till Skolinspektionen om de bedriver distansundervisning eftersom det är önskvärt att det finns en nationell statistik och uppföljning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (SD)

av Ebba Hermansson (SD), Angelika Bengtsson (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 10 och 11 samt 2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Beslut om distansundervisning ska enligt propositionen få avse högst en termin åt gången för elever med en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik när alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda. Vi befarar att det kommer att leda till sämre incitament för dessa elever att återgå till skolan och att hemmasittandet riskerar att permanentas. Vi befarar också att allt fler elever kommer att få distansundervisning i grundskolan. Om distansundervisning skulle beslutas av riksdagen vill vi att det ska ske som en försöksverksamhet under en begränsad tidsperiod om tre år för att sedan utvärderas.

Distansundervisning ska enligt propositionen som huvudregel utföras av behöriga lärare. Regeringen föreslår dock att en lärare som inte uppfyller skollagens krav på legitimation och behörighet ändå ska få bedriva distansundervisning i modersmål om läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Vi motsätter oss detta och anser att distansundervisande modersmållärare ska ha lärarbehörighet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Vissa frågor om distansundervisning, punkt 3 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkandena 4–6 och
avslår motionerna
2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3 samt
2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Kraven i den föreslagna 22 kap. 9 § skollagen gör att mindre skolor som vill använda distansundervisning som en särskild insats till enstaka elever med extra stödbehov inte kommer att kunna utföra detta själva, utan tvingas lägga ut det på entreprenad. Det vore en olycklig utveckling, eftersom det äventyrar elevens koppling till lärare och skola. Paragrafen bör därför ändras så att kraven enbart gäller för utbildningar som är avsedda att ha distansundervisning som en reguljär del.

Bestämmelsen i 22 kap. 11 § skollagen om att distansläraren ska ha regelbunden direktkontakt med eleven när distansundervisning används bör preciseras ytterligare.

I 22 kap. 20 § andra stycket skollagen föreskrivs att hemkommunen inte är skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd om det innebär betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. Denna bestämmelse riskerar att öppna en smitväg för kommunen med avsevärd potential för problem och bristande likabehandling och bör strykas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Distansundervisning i praktiskt-estetiska ämnen, punkt 4 (M, KD)

av Karin Enström (M), Lotta Finstorp (M), Hans Wallmark (M) och Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 9 och
2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD) yrkande 7 och
avslår motion
2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att distansundervisning ska få användas i alla ämnen utom de praktisk-estetiska ämnena i de obligatoriska skolformerna. Precis som när det gäller fjärrundervisning anser vi att detta är en onödig begränsning. Vi anser att det ska finnas goda möjligheter att kombinera undervisningsformerna närundervisning och distansundervisning. På detta sätt kan teoretiska delar av praktiska ämnen läras ut i distansundervisningsform och de mer praktiskt orienterade delarna kan schemaläggas så att de lärs ut på plats och i närundervisningsform. Ämnen som musik och bild skulle således kunna utföras delvis på distans.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilt yttrande

Distansundervisning i praktiskt-estetiska ämnen, punkt 4 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Jag ställer mig bakom utskottsmajoritetens förslag i denna fråga men vill med detta särskilda yttrande framföra hur jag och mitt parti anser att frågan ska lösas i framtiden. Vänsterpartiet ser positivt på distansundervisning på högskole- och universitetsnivå om det används under särskilda omständigheter för att fler elever ska få en fullvärdig skolgång. När det kommer till vilka ämnen det ska gå att ge distansundervisning i på högskole- och universitetsnivå ser inte Vänsterpartiet något skäl att göra några begränsningar eftersom även de elever som betänkandet berör bör ha rätt att få undervisning i så stor omfattning som det är praktiskt möjligt. Undervisningens innehåll styrs redan av läroplanen. Vi utgår från att huvudmännen kan bedöma vilka delar av undervisningen i de olika ämnena som kan bedrivas genom distansundervisning och vilka som inte kan det.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:127 Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2019/20:3561 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår propositionen i den del som avser distansundervisning (kap. 5).
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska ske som försöksverksamhet under tre år för att därefter utvärderas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansundervisande modersmållärare ska ha lärarbehörighet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närvarande personal vid fjärrundervisning ska ha lärarbehörighet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fjärrundervisande modersmållärare ska ha lärarbehörighet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3564 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen bör slå fast att fjärrundervisning inte ska vara tillåten i andra ämnen än modersmål och integrerad samisk undervisning på lågstadiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fjärrundervisning på mellanstadiet inte bör vara tillåten i andra ämnen än modersmål, moderna språk och integrerad samisk undervisning och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör göras en begränsning av i vilka ämnen distansundervisning ska tillåtas i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3569 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återgå till utredningens förslag på krav för att få bedriva fjärrundervisning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om fjärrundervisning ska gälla i minst tre år åt gången och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda fjärrundervisningens möjligheter till spetsutbildning, att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fjärrundervisning ska vara tillåtet i alla ämnen och kurser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra att fjärrundervisning ska kunna vara en större del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara elevernas behov av kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga, legitimerade och skickliga lärare som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen avslår proposition 2019/20:127 i den del som gäller att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre kvalitet i fjärrundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansundervisning även ska kunna erbjudas i de praktisk-estetiska ämnena och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som möjliggör för alla elever att välja att läsa en hel gymnasieutbildning på distans och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolhuvudmän upplysningsvis ska anmäla till Skolinspektionen om de bedriver distansundervisning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3571 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillgodose en förstärkt rätt för elever från alla nationella minoriteter att utveckla sin kultur och sitt språk, likt samiskan nu får, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad flexibilitet i regelverket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen avslår förslaget att fjärrundervisning endast ska ske med elever som befinner sig i lokaler som skolan disponerar.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skollagens 22 kap. 9 § och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skollagens 22 kap. 11 § och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka andra stycket i skollagens 22 kap. 20 § och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om distansundervisning även i vissa praktiska ämnen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att 23 kap. och 29 kap. 22 a § ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 3 och 12 §§, 3 kap. 9 §, 5 kap. 6 §, 15 kap. 11 §, 18 kap. 11 §, 26 kap. 10 §, 28 kap. 2, 5, 12 och 13 §§ och 29 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya kapitel, 21–23 kap., tre nya paragrafer, 3 kap. 11 a § och 10 kap. 7 a och 7 b §§, och närmast före 3 kap. 11 a § och 10 kap. 7 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.3 §²

I denna lag avses med

I denna lag avses med

– *distansundervisning: interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid,*

– elev: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,

– fjärrundervisning: interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid,

– fristående fritidshem: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,

– fristående förskola: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,

– fristående skola: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

¹ Senaste lydelse av

23 kap. 1 § 2019:947

23 kap. 2 § 2016:761

23 kap. 3 § 2016:761

23 kap. 3 a § 2016:761

23 kap. 3 b § 2016:761

23 kap. 4 § 2016:761

23 kap. 4 a § 2017:570

23 kap. 5 § 2019:947

23 kap. 6 § 2019:947

23 kap. 7 § 2016:761

23 kap. 8 § 2019:947

23 kap. 9 § 2019:947

29 kap. 22 a § 2015:194.

² Senaste lydelse 2017:570.

- förskoleenhet: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,
- lovskola: undervisning inom grundskolan som anordnas enligt denna lag under en termin eller utanför terminstid och som inte är obligatorisk för elever,
- skolenhet: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,
- undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och
- utbildning: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Lydelse enligt prop. 2019/20:105 Föreslagen lydelse

12 §³

Lagen är uppdelad i 29 kapitel. Lagen är uppdelad i 31 kapitel.
Dessa är

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- förskoleklassen (9 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
 - fjärrundervisning i vissa skolformer (21 kap.),
 - distansundervisning i vissa skolformer (22 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),

³ Senaste lydelse 2020:000.

- behandling av personuppgifter (26 a kap.),
- Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

9 §⁴

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. *Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om* beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,

2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller

3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Distansundervisning

11 a §

Ett beslut enligt 9 § får innebära att särskilt stöd ska ges i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 22 kap., om kraven i 22 kap. 5 eller 7 § är uppfyllda.

Ett beslut enligt första stycket får avse högst en termin åt gången.

⁴ Senaste lydelse 2018:1098.

5 kap.**6 §**

Rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Enligt de förutsättningar som följer av 7–23 §§ får det beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

Enligt de förutsättningar som anges i 7–23 §§ får det beslutas om utvisning *ur undervisningslokalen*, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

En handledare som avses i 21 kap. 13 § får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som en lärare får vidta enligt första stycket och besluta om utvisning ur undervisningslokalen och omhändertagande av föremål enligt de förutsättningar som anges i 7 och 22 §§.

En åtgärd enligt första eller andra stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

En åtgärd enligt första, andra eller tredje stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

10 kap.Integrerad samisk undervisning**7 a §**

En huvudman för grundskola får i sin grundskola anordna samisk undervisning för elever som får fullgöra en del av sin skolplikt i sameskolan, om huvudmannen och Sameskolstyrelsen ingår avtal om det.

Med samisk undervisning avses undervisning med samiska inslag och undervisning i samiska utöver den undervisning som anordnas som modersmålsundervisning i samiska.

7 b §

Utbildningen för de elever som avses i 7 a § ska integreras med

motsvarande utbildning för andra elever i grundskolan.

Den samiska undervisningen får förläggas till tid utanför den i 5 § garanterade undervisningstiden.

15 kap.

11 §⁵

Utbildningen i gymnasieskolan ska, med undantag för gymnasial lärlingsutbildning som avses i 16 kap. 11 §, i huvudsak vara skolförlagd. Även introduktionsprogrammen programinriktat val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ samt vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år får utformas så att de inte är i huvudsak skolförlagda.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak vara skolförlagd, om inte annat anges i andra, tredje eller fjärde stycket.

Gymnasial lärlingsutbildning ska enligt 16 kap. 11 § i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Introduktionsprogrammen programinriktat val, yrkesintroduktion och individuellt alternativ samt vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år får utformas så att de inte är i huvudsak skolförlagda.

Av 22 kap. 3 § framgår att utbildning där distansundervisning används inte behöver vara i huvudsak skolförlagd.

18 kap.

11 §⁶

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska, med undantag för gymnasial lärlingsutbildning som avses i 19 kap. 10 §, i huvudsak vara skolförlagd.

Utbildningen i gymnasiesärskolan ska i huvudsak vara skolförlagd, om inte annat anges i andra eller tredje stycket.

Gymnasial lärlingsutbildning ska enligt 19 kap. 10 § i huvudsak

⁵ Senaste lydelse 2018:749.

⁶ Senaste lydelse 2012:109.

vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Av 22 kap. 3 § framgår att utbildning där distansundervisning används inte behöver vara i huvudsak skolförlagd.

21 kap. Fjärrundervisning i vissa skolformer⁷

Kapitlets innehåll

1 §⁸ I detta kapitel finns bestämmelser om

- allmänna förutsättningar för fjärrundervisning i vissa skolformer (2 och 3 §§),
- när fjärrundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer (4 och 5 §§),
- när fjärrundervisning får användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (6 §),
- när fjärrundervisning får användas i utbildning vid särskilda ungdomshem (7 §),
- försöksverksamhet (8 §),
- beslut om fjärrundervisning (9 §),
- utförare av fjärrundervisning (10 §),
- krav på fjärrundervisning (11–13 §§), och
- bemyndigande (14 §).

Allmänna förutsättningar för fjärrundervisning i vissa skolformer

2 §⁹ Fjärrundervisning får användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan endast under de förutsättningar och med de begränsningar som följer av detta kapitel och föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet. Fjärrundervisning får inte användas i förskolan.

3 §¹⁰ Fjärrundervisning får bara användas om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,
2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

⁷ Nuvarande 21 kap. föreslås upphävas i prop. 2019/20:105.

⁸ Tidigare 21 kap. 1 § upphävd genom 2020:000.

⁹ Tidigare 21 kap. 2 § upphävd genom 2020:000.

¹⁰ Tidigare 21 kap. 3 § upphävd genom 2020:000.

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen.

När fjärrundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer

4 §¹¹ I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena

- engelska,
- matematik,
- moderna språk,
- modersmål,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- svenska,
- svenska som andraspråk,
- teckenspråk, och
- teknik.

I grundskolan får fjärrundervisning även användas för integrerad samisk undervisning.

5 §¹² Regeringen får meddela föreskrifter om begränsningar i fråga om i vilka årskurser som fjärrundervisning får användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om de angivna skolformerna meddela föreskrifter om

1. elevgruppernas storlek när fjärrundervisning används, och
2. i vilken omfattning fjärrundervisning får användas.

När fjärrundervisning får användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

6 §¹³ Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om gymnasieskolan och gymnasiesärskolan meddela föreskrifter om

1. i vilka kurser som fjärrundervisning får användas,
2. elevgruppernas storlek när fjärrundervisning används, och
3. i vilken omfattning fjärrundervisning får användas.

¹¹ Tidigare 21 kap. 4 § upphävd genom 2020:000.

¹² Tidigare 21 kap. 5 § upphävd genom 2020:000.

¹³ Tidigare 21 kap. 6 § upphävd genom 2020:000.

När fjärrundervisning får användas i utbildning vid särskilda ungdomshem

7 §¹⁴ Fjärrundervisning får användas för utbildning vid särskilda ungdomshem enligt 24 kap. 8 och 9 §§. För sådan utbildning ska samma bestämmelser om fjärrundervisning gälla som för den skolform som utbildningen ska motsvara, med undantag för 12 §.

Försöksverksamhet

8 §¹⁵ Regeringen får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med fjärrundervisning i

1. förskoleklassen, och
2. grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i andra ämnen än de som anges i 4 §.

En sådan försöksverksamhet som avses i första stycket ska i övrigt bedrivas enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Beslut om fjärrundervisning

9 §¹⁶ En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne eller i en viss kurs eller för integrerad samisk undervisning i grundskolan ska fatta ett beslut om det. Huvudmannen får besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången.

Utförare av fjärrundervisning

10 §¹⁷ Fjärrundervisning får endast utföras av huvudmän inom skolväsendet.

Fjärrundervisning som avses i 7 § får dock även utföras av den som är huvudman för det särskilda ungdomshemmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får utföras åt en annan huvudman.

Krav på fjärrundervisning

Fjärrlärare

11 §¹⁸ Bestämmelser om vilka som får undervisa i skolväsendet finns i 2 kap. 13–19 §§. I stället för vad som anges i 2 kap. 18 och 19 §§ får en lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § ändå bedriva fjärrundervisning om

¹⁴ Tidigare 21 kap. 7 § upphävd genom 2020:000.

¹⁵ Tidigare 21 kap. 8 § upphävd genom 2020:000.

¹⁶ Tidigare 21 kap. 9 § upphävd genom 2020:000.

¹⁷ Tidigare 21 kap. 10 § upphävd genom 2020:000.

¹⁸ Tidigare 21 kap. 11 § upphävd genom 2020:000.

1. undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, och

2. läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Lokaler

12 §¹⁹ Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar.

Handledare

13 §²⁰ Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig.

Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person.

Bemyndigande

14 §²¹ Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om fjärrundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

22 kap. Distansundervisning i vissa skolformer

Kapitlets innehåll

1 §²² I detta kapitel finns bestämmelser om

- allmänna förutsättningar för distansundervisning i vissa skolformer (2–4 §§),
- när distansundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer (5 och 6 §§),
- när distansundervisning får användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (7 och 8 §§),
- utförare av distansundervisning (9 §),
- krav på distansundervisning (10 och 11 §§),
- resor och boende (12 §),
- särskilda bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan där distansundervisning får användas för hela utbildningen (13–22 §§), och
- bemyndigande (23 §).

¹⁹ Tidigare 21 kap. 12 § upphävd genom 2020:000.

²⁰ Tidigare 21 kap. 13 § upphävd genom 2020:000.

²¹ Tidigare 21 kap. 14 § upphävd genom 2020:000.

²² Tidigare 22 kap. 1 § upphävd genom 2015:482.

Allmänna förutsättningar för distansundervisning i vissa skolformer

2 §²³ Distansundervisning får användas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan endast under de förutsättningar och med de begränsningar som följer av detta kapitel och föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet. Distansundervisning får inte användas i förskolan och förskoleklassen.

I utbildning där distansundervisning används får även andra former av undervisning användas.

3 §²⁴ Följande bestämmelser gäller inte för utbildning där distansundervisning används:

- 2 kap. 6 a § om samråd,
- 2 kap. 36 § om skolbibliotek,
- 10 kap. 5 §, 11 kap. 7 §, 12 kap. 5 §, 13 kap. 5 §, 16 kap. 18 §, 17 kap. 6 §, 17 a kap. 8 § och 19 kap. 20 § om undervisningstid, och
- 15 kap. 11 § första stycket och 18 kap. 11 § första stycket om huvudsakligen skolförlagd utbildning.

För utbildning där distansundervisning används tillsammans med fjärrundervisning gäller inte 21 kap. om fjärrundervisning.

4 §²⁵ För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan som har fått distansundervisning ska den totala undervisningstiden efter att eleven har återgått till ordinarie undervisning motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den aktuella årskursen under den kvarvarande skoltiden.

För en elev i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan som har fått distansundervisning och som återgår till ordinarie undervisning ska den garanterade undervisningstiden efter att eleven har återgått motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den aktuella utbildningen under den kvarvarande skoltiden.

När distansundervisning får användas i vissa obligatoriska skolformer

5 §²⁶ Distansundervisning får användas som särskilt stöd enligt 3 kap. 11 a § i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om alla andra möjligheter till särskilt stöd är uttömda eller bedöms olämpliga och om elevens vårdnadshavare medger att sådan undervisning används. I lågstadiet får dock sådan undervisning användas som särskilt stöd endast om det finns synnerliga skäl.

²³ Tidigare 22 kap. 2 § upphävd genom 2015:482.

²⁴ Tidigare 22 kap. 3 § upphävd genom 2015:482.

²⁵ Tidigare 22 kap. 4 § upphävd genom 2015:482.

²⁶ Tidigare 22 kap. 5 § upphävd genom 2015:482.

- 6 §²⁷** Distansundervisning enligt 5 § får användas endast i ämnena
- engelska,
 - matematik,
 - moderna språk,
 - modersmål,
 - naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
 - samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
 - samiska,
 - svenska,
 - svenska som andraspråk,
 - teckenspråk, och
 - teknik.

När distansundervisning får användas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

7 §²⁸ Distansundervisning får användas som särskilt stöd enligt 3 kap. 11 a § inom ramen för en påbörjad utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om eleven medger att sådan undervisning används.

8 §²⁹ Distansundervisning får användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl.

Bestämmelser om behörighet, mottagande, riksrekrytering och urval till sådan utbildning som avses i första stycket finns i 13–15 §§.

Utförare av distansundervisning

9 §³⁰ Distansundervisning får endast utföras av en huvudman inom skolväsendet som efter ansökan har godkänts som utförare av utbildning där distansundervisning används. För att godkännande ska lämnas krävs att

1. huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet, och
2. det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet.

Godkännandet ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet.

Statens skolinspektion prövar frågor om godkännande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som krävs för att ett godkännande ska kunna lämnas och föreskrifter om urval bland sökande.

²⁷ Tidigare 22 kap. 6 § upphävd genom 2015:482.

²⁸ Tidigare 22 kap. 7 § upphävd genom 2015:482.

²⁹ Tidigare 22 kap. 8 § upphävd genom 2015:482.

³⁰ Tidigare 22 kap. 8 § upphävd genom 2015:482.

Krav på distansundervisning

Distanslärare

10 §³¹ Bestämmelser om vilka som får undervisa i skolväsendet finns i 2 kap. 13–19 §§. I stället för vad som anges i 2 kap. 18 § får en lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § ändå bedriva distansundervisning om

1. undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, och

2. läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Elevens kontakt med distansläraren

11 §³² Distansläraren ska ha regelbunden direktkontakt med eleven när distansundervisning används.

Resor och boende

12 §³³ En elev som har distansundervisning har rätt till ersättning för de resor inom Sverige som krävs för utbildningen. Elevens hemkommun ska stå för kostnaderna.

Om eleven i anslutning till en resa enligt första stycket måste övernatta utanför det egna hemmet, ska hemkommunen svara för kostnader för logi under resan.

Särskilda bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan där distansundervisning får användas för hela utbildningen

Behörighet

13 §³⁴ För behörighet till en utbildning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning används med stöd av 8 § ska den sökande när det gäller

1. gymnasieskolan, uppfylla de behörighetskrav som gäller för en sådan utbildning enligt 16 kap. 29–33 §§, 17 kap. 8–12 §§, 17 a kap. 4 § eller 16 § första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 34 § eller 17 a kap. 16 § andra stycket, eller

2. gymnasiesärskolan, tillhöra målgruppen för skolformen enligt 18 kap. 4 §.

³¹ Tidigare 22 kap. 9 § upphävd genom 2015:482.

³² Tidigare 22 kap. 10 § upphävd genom 2015:482.

³³ Tidigare 22 kap. 11 § upphävd genom 2015:482.

³⁴ Tidigare 22 kap. 12 § upphävd genom 2015:482.

Beslut om behörighet och mottagande samt riksrekrytering

14 §³⁵ Huvudmannen för en sådan utbildning som avses i 13 § prövar om en sökande är behörig och ska tas emot. Huvudmannen är vid denna prövning bunden av hemkommunens beslut enligt 18 kap. 5 § att en sökande tillhör gymnasiesärskolans målgrupp.

Behöriga sökande från hela landet ska tas emot till utbildningen (riksrekrytering). Huvudmannen är dock bara skyldig att ta emot en sökande till en utbildning som avser programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion, individuellt alternativ eller språkin introduktion i gymnasieskolan eller till en utbildning som avser ett individuellt program i gymnasiesärskolan om huvudmannen och den sökandes hemkommun har kommit överens om ersättningen.

Urval

15 §³⁶ Huvudmannen för en sådan utbildning som avses i 13 § ska göra ett urval bland mottagna sökande, om fler sökande har tagits emot till huvudmannens utbildning än det finns platser i utbildningen. Urval ska göras på grunder som Statens skolinspektion godkänner.

Särskilda kostnader för en elev

16 §³⁷ Om en elev på grund av andra särskilda skäl har antagits till en utbildning där distansundervisning används med stöd av 8 § får, trots bestämmelserna om avgiftsfri utbildning i 15 kap. 17 § och 18 kap. 17 §, eleven svara för kostnader för bredbandsuppkoppling och annan teknisk utrustning i form av nödvändig hårdvara som behövs för utbildningens genomförande.

Ersättning till en offentlig huvudman

17 §³⁸ En offentlig huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning används med stöd av 8 § ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun (interkommunal ersättning).

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Om det är fråga om en annan utbildning än som anges i andra stycket ska den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad, om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

³⁵ Tidigare 22 kap. 13 § upphävd genom 2015:482.

³⁶ Tidigare 22 kap. 14 § upphävd genom 2015:482.

³⁷ Tidigare 22 kap. 15 § upphävd genom 2015:482.

³⁸ Tidigare 22 kap. 16 § upphävd genom 2015:482.

Denna paragraf gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

Bidrag till en enskild huvudman

18 §³⁹ Hemkommunen ska lämna bidrag till en enskild huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan där distansundervisning används med stöd av 8 §.

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan består bidraget av ett grundbelopp enligt 19 § som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 20 §.

Om det är fråga om en annan utbildning än som anges i andra stycket ska bidraget motsvara den enskilde huvudmannens självkostnad, om inte huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

Denna paragraf gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

19 §⁴⁰ Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

20 §⁴¹ Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Bemyndigande om ersättning och bidrag

21 §⁴² Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om den ersättning och det bidrag som avses i 17–20 §§.

³⁹ Tidigare 22 kap. 17 § upphävd genom 2015:482.

⁴⁰ Tidigare 22 kap. 18 § upphävd genom 2015:482.

⁴¹ Tidigare 22 kap. 19 § upphävd genom 2015:482.

⁴² Tidigare 22 kap. 20 § upphävd genom 2015:482.

Rätt att fullfölja utbildningen med ordinarie undervisning

22 §⁴³ En elev som har påbörjat en utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, där distansundervisning används med stöd av 8 §, och som därefter önskar delta i ordinarie undervisning har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen med sådan undervisning hos hemkommunen, om hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning med ordinarie undervisning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

Bemyndigande

23 §⁴⁴ Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om distansundervisning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

23 kap. Entreprenad och samverkan

Kapitlets innehåll

- 1 §** I detta kapitel finns bestämmelser om
- allmänna förutsättningar för entreprenad (2–7 §§),
 - vad som får överlämnas på entreprenad (8–19 §§),
 - bemyndigande om entreprenad (20 §),
 - samverkan (21–24 §§), och
 - överlåtelse av ansvar för medicinska insatser (25 och 26 §§).

Allmänna förutsättningar för entreprenad

Vad avses med entreprenad?

2 § Med entreprenad avses i denna lag att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag. Huvudmannen behåller huvudmannaskapet för uppgifter som utförs på entreprenad.

Ett avtal om entreprenad får endast slutas under de förutsättningar som anges i detta kapitel.

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag gäller även för uppgifter som utförs på entreprenad, om inte något annat anges i detta kapitel eller i föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

⁴³ Tidigare 22 kap. 21 § upphävd genom 2015:482.

⁴⁴ Tidigare 22 kap. 22 § upphävd genom 2015:482.

Kommuner och regioner får utföra uppgifter på entreprenad

3 § Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar får en kommun eller en region genom ett avtal enligt 2 § utföra uppgifter åt en annan huvudman inom skolväsendet eller sådana uppgifter som avses i 18 §.

Staten får utföra vissa uppgifter på entreprenad

4 § Staten får som huvudman för specialskolan och sameskolan endast utföra sådana uppgifter på entreprenad som

1. avses i 15 §, eller
2. avser fjärrundervisning enligt 16 § i ett sådant ämne eller i en sådan verksamhet som avses i 15 §.

Överlämnande av myndighetsutövning vid entreprenad

5 § Om en huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning på entreprenad, får huvudmannen även överlämna den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgift till utföraren.

6 § En kommun eller en region får, när det gäller kommunal vuxenutbildning, överlämna även den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter till utföraren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Lärare

7 § Bestämmelser om vilka som får undervisa i skolväsendet finns i 2 kap. 13–19 §§. I stället för vad som anges i 2 kap. 18 § får, när det gäller grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, en lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § ändå undervisa vid entreprenad om

1. undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, och
2. läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Vad som får överlämnas på entreprenad*När alla uppgifter får överlämnas på entreprenad*

8 § Alla uppgifter får överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad inom

1. kommunal vuxenutbildning, och

2. sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

När andra uppgifter än undervisning får överlämnas på entreprenad

9 § Uppgifter som avser bedömning av en elevs kunskaper enligt 3 kap. 12 c § får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. grundsärskolan,
3. specialskolan, och
4. sameskolan.

Uppgifter inom gymnasieskolan som avser bedömning av en elevs kunskaper enligt 17 kap. 14 a § får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad.

10 § Andra uppgifter än som anges i 9 och 14 §§ och som inte är hänförliga till undervisning får överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad inom

1. förskolan,
2. förskoleklassen,
3. fritidshemmet,
4. grundskolan,
5. grundsärskolan,
6. gymnasieskolan, och
7. gymnasiesärskolan.

När undervisning får överlämnas på entreprenad inom förskolan och fritidshemmet

11 § Uppgifter som är hänförliga till undervisning får inom förskolan och fritidshemmet överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad, om det behövs för att tillhandahålla verksamhet vid sådana tillfällen då endast få barn eller elever behöver förskola eller fritidshem.

När viss undervisning får överlämnas på entreprenad inom grundskolan

12 § Uppgifter som avser undervisning i lovskola enligt 10 kap. 23 a och 23 b §§ får inom grundskolan överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad.

När viss undervisning får överlämnas på entreprenad inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

13 § Uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil får överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person på entreprenad inom

1. gymnasieskolan, och
2. gymnasiesärskolan.

När modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet får överlämnas på entreprenad inom vissa skolformer

14 § Uppgifter som avser modersmålsundervisning eller studiehandledning på modersmålet får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. grundsärskolan,
3. specialskolan,
4. sameskolan,
5. gymnasieskolan, och
6. gymnasiesärskolan.

Ett överlämnande av uppgifter som avser studiehandledning på modersmålet får innebära att studiehandledning ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid.

När undervisning i teckenspråk eller samiska eller integrerad samisk undervisning i grundskolan får överlämnas på entreprenad

15 § Uppgifter som avser undervisning i teckenspråk eller samiska eller integrerad samisk undervisning i grundskolan får överlämnas på entreprenad endast till staten.

När fjärrundervisning får överlämnas på entreprenad inom vissa skolformer

16 § Uppgifter som avser fjärrundervisning enligt 21 kap. får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. grundsärskolan,
3. specialskolan,
4. sameskolan,
5. gymnasieskolan, och
6. gymnasiesärskolan.

När distansundervisning får överlämnas på entreprenad inom vissa skolformer

17 § Uppgifter som avser distansundervisning eller annan undervisning enligt 22 kap. får överlämnas till en annan huvudman inom skolväsendet, som har godkänts som utförare av distansundervisning enligt 22 kap. 9 §, på entreprenad inom

1. grundskolan,
2. grundsärskolan,
3. specialskolan,
4. sameskolan,
5. gymnasieskolan, och
6. gymnasiesärskolan.

När uppgifter får överlämnas på entreprenad inom vissa särskilda utbildningsformer

18 § För utbildning vid särskilda ungdomshem enligt 24 kap. 8 och 9 §§ samt utbildning för elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution enligt 24 kap. 17–19 §§ ska samma bestämmelser om entreprenad gälla som för den skolform som utbildningen ska motsvara.

Dispensmöjlighet

19 § Om det finns särskilda skäl får regeringen efter ansökan av en kommun, en region eller en enskild huvudman i andra fall än de som anges i 11–14, 16 och 17 §§ medge att kommunen, regionen eller den enskilde huvudmannen får överlämna åt någon annan att bedriva undervisning inom skolväsendet på entreprenad.

Bemyndigande om entreprenad

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om entreprenad enligt 8–18 §§.

Samverkan

Vad avses med samverkan?

21 § Med samverkan avses i detta kapitel att en kommun sluter avtal med en annan kommun, en region eller staten om att denna ska ta över ansvaret för kommunens uppgifter enligt denna lag på ett visst område. Ett sådant avtal om samverkan innebär att den som tar över ansvaret också tar över huvudmannaskapet för uppgifterna.

Ett avtal om samverkan får endast avse sådana uppgifter som anges i 22–24 §§.

Avtalet ska anmälas till Statens skolinspektion.

När en kommun får sluta avtal om samverkan med en annan kommun

22 § En kommun får sluta avtal om samverkan med en annan kommun om uppgifter inom

1. förskolan,
2. fritidshemmet,
3. kommunal vuxenutbildning, och
4. sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap.

När en kommun får sluta avtal om samverkan med en region

23 § En kommun får sluta avtal om samverkan med en region om uppgifter inom

1. kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå, och

2. kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande och gymnasial nivå.

I 25 § andra stycket finns bestämmelser om att en kommun får överlåta ansvaret för medicinska insatser till en region.

När en kommun får sluta avtal om samverkan med staten

24 § En kommun får sluta avtal om samverkan med staten som huvudman för sameskolan om uppgifter inom förskolan.

Överlåtelse av ansvar för medicinska insatser

25 § En huvudman inom skolväsendet får överlåta ansvaret för sådana medicinska insatser som anges i 2 kap. 25–28 §§ enligt andra eller tredje stycket även om huvudmannen i övrigt behåller huvudmannskapet för utbildningen.

En kommun som huvudman, en enskild huvudman eller staten som huvudman får överlåta ansvaret till en region, om båda parter är överens om detta.

En region som huvudman, en enskild huvudman eller staten som huvudman får överlåta ansvaret till en kommun, om båda parter är överens om detta.

26 § Vad som föreskrivs om överlåtelse av ansvar i 25 § gäller även för staten som huvudman för utbildning vid särskilda ungdomshem enligt 24 kap. 8 och 9 §§.

26 kap.

10 §⁴⁵

En tillsynsmyndighet får förelägga en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag. *Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.*

En tillsynsmyndighet får förelägga en huvudman som enligt denna lag står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslutet om rätt till bidrag.

Statens skolinspektion får förelägga en utförare av utbildning där distansundervisning används i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gym-

⁴⁵ Senaste lydelse 2014:903.

nasieskolan eller gymnasiesärskolan att fullgöra sina skyldigheter om distansundervisningen inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för undervisningen eller de villkor som gäller för godkännandet som sådan utförare.

Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Om en analys enligt 2 § andra stycket ger stöd för det, kan åtgärderna omfatta förändringar i lärarresurserna.

28 kap.

2 §⁴⁶

Beslut av Statens skolinspektion får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller 24 kap. 3 a § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,

2. medgivande enligt 24 kap. 4 a § eller återkallelse av sådant medgivande enligt 26 kap. 13 §,

3. förklaring om rätt till bidrag enligt 24 kap. 6 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,

4. statliga åtgärder för rättelse enligt 26 kap. 17 §,

5. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller

6. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Beslut av Statens skolinspektion får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 §, 22 kap. 9 § eller 24 kap. 3 a § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 35 § eller 19 kap. 45 §,

3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,

4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

5. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet enligt 7 kap. 24 §,

6. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans miljö enligt 7 kap. 25 §,

7. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans arbetsmiljö enligt 7 kap. 26 §,

8. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans energiförbrukning enligt 7 kap. 27 §,

9. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans tillgänglighet enligt 7 kap. 28 §,

10. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för barn enligt 7 kap. 29 §,

11. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för elever enligt 7 kap. 30 §,

12. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för lärare enligt 7 kap. 31 §,

13. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för andra personer enligt 7 kap. 32 §,

14. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för andra personer enligt 7 kap. 33 §,

15. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för andra personer enligt 7 kap. 34 §,

16. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för andra personer enligt 7 kap. 35 §,

17. föreläggande om åtgärder för att förbättra skolans säkerhet för andra personer enligt 7 kap. 36 §,

⁴⁶ Senaste lydelse 2015:802.

⁴⁷ Senaste lydelse 2019:947.

5. skolskjuts enligt 9 kap. 15 b § första stycket, 9 kap. 15 c § första stycket, 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,
6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,
7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,
8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,
9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,
10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller
11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Lydelse enligt prop. 2019/20:105 Föreslagen lydelse

12 §⁴⁸

Beslut av en kommun eller en region får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundsärskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket,
7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket,
8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 eller 33 §,
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket,

⁴⁸ Senaste lydelse 2020:000.

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §⁴⁹

Beslut av en enskild huvudman får överklagas *hos* Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. mottagande enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § *eller* mottagande enligt 19 kap. 29 § första stycket, eller

2. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av den sökande.

Beslut av en enskild huvudman får överklagas *till* Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. mottagande enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 §, mottagande enligt 19 kap. 29 § första stycket *eller mottagande enligt 22 kap. 14 §, eller*

29 kap.

14 §

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven gymnasieskola eller enskilt bedriven

⁴⁹ Senaste lydelse 2014:530.

gymnasiesärskola får inte obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om någons personliga förhållanden i ett ärende enligt 22 kap. 14 § om mottagande till utbildning där distansundervisning används.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2020.
2. Lagen tillämpas första gången på utbildning och annan verksamhet som påbörjas efter den 30 juni 2021.
3. För entreprenadavtal som ingåtts före den 1 juli 2021 gäller 23 kap. i den äldre lydelsen, dock längst till dess att entreprenadavtalet löpt ut.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 23 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 kap.

2 a §

Sekretess gäller i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt 22 kap. 14 § skollagen (2010:800) om mottagande till utbildning där distansundervisning används, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.